

Poradnik

CZERWIEC

1999

6

BIBLIOTEKARZA

Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

- Transformacja Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej
- Biblioteka pedagogiczna wobec przemian społecznych i edukacyjnych
- Redagujemy jednodniówkę z okazji Roku Słowackiego

NOWA SZKOŁA

NOWOCZESNA BIBLIOTEKA

Stoimy u progu reformy systemu oświaty. Jednym z jej podstawowych założeń jest zapewnienie uczniom możliwości korzystania ze zdobyczy technologii informacyjnej. Skomputeryzowana biblioteka szkolna będzie wydajnie wspierać realizację tego zadania.

Przedstawiamy program "BIBLIOTEKA SZKOLNA - MOL".

Na jego wyjątkowy charakter składają się następujące cechy:

- przystępna cena
- prostota obsługi (nawet bibliotekarz debiutujący w dziedzinie obsługi komputerów poradzi sobie z nią samodzielnie)
- niewielkie wymagania sprzętowe

Nauczyciel bibliotekarz, który doprowadził do komputeryzacji swojej biblioteki udowadnia, iż jest pracownikiem w pełni nowoczesnym, który podjął wyzwania reformy systemu oświaty, a jego placówka gwarantuje szkole wysoką jakość usług

TYLKO PROGRAM "BIBLIOTEKA SZKOLNA - MOL" POSIADA REKOMENDACJĘ MINISTERSTWA EDUKACJI NARODOWEJ

Warto wybrać firmę renomowaną, stabilną, z pozycją lidera na rynku oprogramowania dla bibliotek. My komputeryzujemy biblioteki szkolne już od 8 lat... i robimy to naprawdę dobrze.

Kursy dla bibliotekarzy
"Pakiet MOL w pracy bibliotekarza"
prowadzi Ośrodek Edukacji Informatycznej
i Zastosowań Komputerów w Warszawie,
ul. Raszyńska 8/10, 02-026 Warszawa
Zgłoszenia przyjmują:
Renata Sętopek, tel.(022) 822 62 48
Małgorzata Pańczyńska, tel.(022) 668 55 13

MOL[®]
SYSTEMY INFORMATYCZNE

81-369 Gdynia,
ul. Zygmunta Augusta 3-5-7
tel. (058) 661 15 83, 620 39 53
fax (058) 620 39 53
www.mol@mol.com.pl

VULCAN

OPROGRAMOWANIE KOMPUTEROWE

51-857 Wrocław, ul. Kazimierska 15
tel. (071) 348 01 01, fax (071) 348 01 03

www.vulcan.edu.pl

PORADNIK 6

(591)

BIBLIOTEKARZA

UKAZUJE SIĘ OD ROKU 1949

czerwiec 1999

Spis treści

PROBLEMY ● DOŚWIADCZENIA ● OPINIE

- Eugeniusz Ścibor 2 Transformacja Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej
Elżbieta Falkowska 7 Biblioteka pedagogiczna wobec przemian społecznych i edukacyjnych

RELACJE

- Danuta Binkiewicz-Kołodziej 10 Z Towarzystwem Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich na Węgrzech. Cz. 1

KOMUNIKATY

- Barbara Puszczewicz 13 Powszechna Wideoteka Edukacyjna

BIBLIOGRAFIA

- Wanda Kochowska 14 Bibliografia bibliotekoznawstwa i informacji naukowej za rok 1997. Cz. 2. Nauka o książce

RECENZJE

- Jadwiga Chruścińska 17 Książki, które pomogą w pracy, które warto przeczytać!

Twórczość bibliotekarzy

Grażyna Biłska

Moje lektury

Krystyna Bieñkowska

KSIĄŻKA

Małgorzata Kisilowska

KALEJDOSKOP

Bogdan Klukowski

- 18 O biblioterapii w szkole

- 19 V Targi Wydawnictw Katolickich

- 20 Walka o życie (w branży książkowej)

- 21 Wydawnictwo przyjazne nauczycielom (oprac. J. CH.)

- 22 Kubuś Puchatek jest dobry na wszystko

- 23 Szukajcie tego, co w górze (Kol. 3, 1)

- 24 Propozycje edytorskie Wydawnictwa Dolnośląskiego

- 25 Biblioteka pod Atlantami. Kalejdoskop jubileuszowy

- 26 Tora w wrocławskiej Galerii Książki

- 27 Wielokierunkowa edukacja uczniów w warunkach współpracy biblioteki szkolnej z biblioteką publiczną

- 28 Czy znasz utwory Ewy Szelburg-Zarembiny?

- 30 Redagujemy jednodniówkę z okazji Roku Słowackiego

- 31 Prawo biblioteczne

- 32 Żyj i pozwól żyć

34

Świat książki dziecięcej

Lidia Błaszczuk

Ewa Gruda

Salon Wydawców

Małgorzata Kisilowska

BIBLIOTEKA ● ŚRODOWISKO

Andrzej Tyws

Kazimiera Bajus,

Grażyna Stempniak

WARSZTATY CZYTELNICZE

Joanna Kotara

Regina Chramęga

Krystyna Kuźmińska

Asertywność w bibliotece

Lidia Bit

INFORMACJE ● KOMUNIKATY ● DONIESIENIA

Dodatek do Poradnika Bibliotekarza

Krystyna Kuźmińska

Warto studiować bibliotekoznawstwo i informację naukową. Krótki informator dla kandydatów na studia

Transformacja Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej

EUGENIUSZ ŚCIBOR

Staruszka UKD, licząca sobie przeszło sto lat, od kilku lat podlega głębokiej transformacji, która objęła status prawnowłasnościowy tej klasyfikacji oraz wszystkie aspekty zarządzania nią, tj. organizację prac nad UKD, sposób prowadzenia kartoteki wzorcowej oraz radykalną rewizję struktury ogólnej i poszczególnych działów.

Międzynarodowa Federacja Informacji i Dokumentacji (*Fédération Internationale d'Information et de Documentation – FID*), będąca do 1991 r. wyłącznym właścicielem prawa własności intelektualnej do UKD, od dawna odczuwała poważne trudności w zarządzaniu tą klasyfikacją, której tablice w pełnej wersji osiągnęły ogromne rozmiary (wg bardzo przybliżonych szacunków ok. 130 000 symboli, nie licząc symboli utworzonych metodą równoległej rozbudowy oraz symboli rozwiniętych i złożonych). Pierwszą poważną trudnością był brak kartoteki wzorcowej haseł UKD na nośniku elektronicznym; określenie złożonego z kilku źródeł materiału, z którym porównywano wydania UKD przesyłane do autoryzacji przez FID, jako „kartoteki wzorcowej” (lub „wersji wzorcowej”) UKD było całkowicie umowne. Dopiero w latach 1990-1992, przy użyciu oprogramowania Mikro CDS/ISIS, utworzono Wzorcową Kartotekę Odniesienia (*Master Reference File – MRF*). Zawiera ona tzw. standardową wersję UKD, opracowaną głównie na podstawie międzynarodowego wydania pośredniego UKD w języku angielskim i obejmującą ok. 60 000 symboli. MRF zawiera tylko około połowy symboli znajdujących się w pełnej wersji UKD, a występujące w niej odpowiedniki słowne symboli są prezentowane przeważnie tylko w języku angielskim. Jej przydatność dla krajów nieanglojęzycznych, które chcą publikować wydania pełne tej klasyfikacji, jest zatem niewielka, a problem kartoteki wzorcowej ha-

seł UKD został rozwiązany tylko częściowo. Drugim czynnikiem utrudniającym rozwój UKD był skomplikowany, w znacznym stopniu zdecentralizowany system rewizji UKD i zarządzania tą klasyfikacją. Istotną rolę w tym systemie odgrywały tzw. komitety FID/C, tj. komitety ds. rewizji poszczególnych części UKD, odpowiadających różnym dziedzinom nauki i techniki. Z dniem 1 stycznia 1992 r. FID przekazał prawo własności intelektualnej do UKD oraz pełną odpowiedzialność za tę klasyfikację nowo utworzonemu Konsorcjum ds. UKD (*UDC Consortium – UDCC*), mającemu status fundacji o celach niedochodowych. Konsorcjum zostało utworzone przez wydawców UKD z pięciu krajów i FID, który zachował znaczny wpływ na funkcjonowanie Konsorcjum, a tym samym na działalność w zakresie UKD. Sekretariat Konsorcjum znalazł lokum — podobnie jak Sekretariat Generalny FID — w Bibliotece Królewskiej w Hadze. Utworzenie Konsorcjum ds. UKD oznaczało likwidację poprzedniego wieloszczeblowego systemu zarządzania UKD. Od 1992 r. jest ona zarządzana centralnie.

W ciągu sześciu lat swego istnienia Konsorcjum podlegało znacznym przeobrażeniom organizacyjnym. Początkowo ustanowiono międzynarodowy Rewizyjny Zespół Doradczy (*Revision Advisory Group*), który — zgodnie ze swą nazwą — miał doradzać Dyrektorowi Technicznemu UDCC, prowadzącemu sekretariat Konsorcjum, w sprawach związanych z rewizją UKD. W październiku 1993 r. zespół ten rozwiązano, powołując na jego miejsce Redaktora Naczelnego UKD (*UDC Editor in Chief*) oraz międzynarodowy Komitet Redakcyjny UKD (*UDC Editorial Board*)¹.

¹ Redaktorem Naczelnym UKD została I. C. McIlwaine z University College London. W styczniu 1997 r. F. Oomes, który przez kilka lat był Dyrektorem Technicznym UDCC, zrezygnował z tego stanowiska i opuścił Konsorcjum. Stanowiska Dyrektora Technicz-

Ośrodek podejmowania decyzji w sprawie UKD przeniósł się stopniowo z Hagi do Londynu.

Konsorcjum energicznie przystąpiło do reformy struktury UKD.

Już w 1993 r. opublikowano pierwsze etapowe sprawozdanie z badań dotyczących wykonalności restrukturyzacji UKD. W sprawozdaniu tym stwierdzono m.in., że w maju i czerwcu 1993 r. I. C. McIlwaine i N. J. Williamson (z Uniwersytetu w Toronto) przeprowadziły wstępne badania dotyczące możliwości restrukturyzacji UKD, wykorzystując jako szkielet konstrukcyjny zrewidowanego schematu drugą wersję Klasyfikacji Bibliograficznej Bliss (BC2); za podstawę eksperymentu przyjęto tekst działu UKD 61 *Medycyna*, występujący w MRF, oraz część klasy H klasyfikacji BC2. W tym samym czasie I. C. McIlwaine dokonała jakościowej oceny działów UKD 2 *Religia, Teologia, Religioznawstwo* oraz 7 *Sztuka, Urbanistyka, Architektura, Rzemiosło artystyczne, Fotografia, Rozrywki, Sport*. W wyniku dokonanych badań stwierdzono, iż wszystko wskazuje, że możliwe jest przekształcenie UKD w schemat całkowicie fasetowy, ale niezbędne są dalsze badania. W 1994 r. opublikowano drugie etapowe sprawozdanie z badań dotyczących wykonalności restrukturyzacji UKD, w którym — obok informacji na temat postępów restrukturyzacji działu 61 *Medycyna* — podano także pewne ogólne założenia dotyczące przyszłej zreformowanej UKD. Główne założenia były następujące:

- w przyszłości UKD będzie systemem całkowicie fasetowym;
- struktura BC2 i porządek poziomy jej symboli będą brane pod uwagę w takim stopniu, który pozwoli zachować logiczność rozwiązań;
- schematowi klasyfikacyjnemu będzie towarzyszył tezarus, opracowany na podstawie zreformowanej UKD.

W sprawozdaniu Redaktora Naczelnego UKD za rok 1994 przedstawiono program

tego nie obsadzono ponownie, powołano natomiast Kierownika Biura UDCC (*UDCC Office Manager*). W sierpniu 1997 r. w University College London powołano Asystenta Naukowego (*Research Assistant*) przy Redaktorze Naczelnym UKD.

rewizji poddziałów wspólnych i poszczególnych działów UKD w latach 1994-1999. Program ten był bardzo ambitny, przewidywał rewizję poddziałów wspólnych miejsca i tzw. poddziałów wspólnych z kreską oraz następujących działów z tablic głównych UKD:

2 Religia. Teologia (rewizja i opracowanie kompletnych, nowych tablic)

32 Nauki polityczne. Polityka oraz 34 Prawo. Nauki prawne

33 Ekonomia polityczna — w powiązaniu z działem 65 (przeniesienie zarządzania i związanych z nim pojęć do działu 33)

37 Oświata. Wychowanie. Szkolnictwo

389 Metrologia (przeniesienie do 006 i włączenie poddziału 529 Chronologia)

51 Matematyka

52 Astronomia (powiązanie z Tezaurusem Astronomii)

54+66 Chemia i technologia chemiczna oraz 77 Fotografia

55 Nauki o ziemi

56/59 Nauki biologiczne oraz 50 Ochrona przyrody i środowisko

61 Medycyna (wraz ze związanymi z medyczną częściami działu 64, np. z poddziałami dotyczącymi żywienia; rewizja kompletna)

621.38 Elektronika

629 (w istocie tylko 629.7) Lotnictwo i astronautyka

624+69+73 Inżynieria lądowa, Budownictwo i Architektura

8 Językoznawstwo. Literatura (zastosowanie znaku równania = zamiast symboli z równoległej rozbudowy dla języków)

9 Geografia. Historia (kompletna reorganizacja tego działu w kierunku schematu całkowicie fasetowego)

92 (umieszczenie w tym dziale nauk pomocniczych historii, razem z Biografią).

W powyższym programie przewidziano także opracowanie nowego działu dotyczącego informatyki oraz reorganizację poddziałów analitycznych działów UKD 3 i 7.

Nieoficjalną, częściowo opracowaną wersję tablic działu UKD 61 *Medycyna* opublikowano w „Extensions and Corrections to the UDC” (1996 vol. 18).

Celem projektowanej obecnie reformy UKD jest zatem przekształcenie tej klasyfikacji w system całkowicie fasetowy

z indeksem alfabetycznym w postaci tezauryusa. Główne projektantki zmian, I. C. McIlwaine i N. J. Williamson, nawiążą w ten sposób do koncepcji wysu-

niętych w latach 70. przez A. F. Schmidta i J. H. de Wijna ².

Dotychczas do oficjalnych (obowiązujących) tablic UKD udało się wprowadzić niewiele zmian związanych z przekształceniem UKD w klasyfikację bardziej fasetową. W dziale 9 symbole wynikające z równoległej rozbudowy (dalszy podział przez analogię do symboli poddziałów wspólnych miejsca) zastąpiono symbolami rozwiniętymi, tworzonymi przeważnie przez dołączenie odpowiednich symboli poddziałów wspólnych miejsca do symboli głównych 913 *Geografia regionalna w ogólności, Geografia świata starożytnego i nowożytnego* oraz 94 *Historia powszechna, Historia poszczególnych krajów*, np.

913(438) Geografia Polski (poprzednio: 914.38)

94(438) Historia Polski (poprzednio: 943.8)

W dziale 94 znajdują także zastosowanie symbole poddziałów wspólnych rasy, narodowości i grupy etnicznej (Tablica If) oraz poddziałów wspólnych czasu.

Inną zmianą w kierunku większej „fasytyzacji” UKD, wprowadzoną już do oficjalnych tablic, jest likwidacja poddziałów wspólnych ujęcia tematu przez autora (wskaźnik .000). Zalecono stosowanie dwukropka w tych przypadkach, w których dotychczas były używane wskazane wyżej poddziały, np.

618.39:2 Przerwywanie ciąży z religijnego punktu widzenia (poprzednio: 618.39.000.2)

Realizacja programu rewizji UKD napotyka dwie główne przeszkody:

- brak dostatecznych środków finansowych;

- trudności związane ze znalezieniem osób, które podjęłyby się prowadzenia prac rewizyjnych.

Właśnie z powodu tych dwu przeszkód nie zrealizowano w latach 70. programu reformy UKD, postulowanego przez A. F. Schmidta i J. H. Wijna. Rewizja UKD przebiega więc wolniej niż zakładano. Jednakże zeszyt „Extensions and Corrections to the UDC”, który ukazał się

w 1998 r. (jako Vol. 20), obejmuje m.in. zreformowany dział 61 *Medycyna* oraz — prawdopodobnie — zrewidowany dział 52 *Astronomia*.

Reorganizacja katalogów systematycznych w bibliotekach jest zadaniem bardzo czasochłonnym. Można więc obawiać się, że w przypadku szybkiego wprowadzenia radykalnych zmian placówki stosujące UKD po prostu nie wprowadzą ich do katalogów i będą stosowały nadal poprzednie schematy zrewidowanych działów, nie będące już częścią oficjalnej UKD. Będą istniały więc „dwie UKD”:

- UKD oficjalna, reformująca się, pozostająca pod opieką Konsorcjum oraz Rezydenta Naczelnego UKD;

- „stara” UKD, pozbawiona oficjalnego statusu, ale używana przez wiele placówek, które nie zechcą lub nie zdołają wdrożyć wprowadzanych zmian. Taki rozwój sytuacji byłby bardzo niepożądany.

Zmiany zachodzące w ośrodku sterującym UKD mają wpływ na status oraz zakres i sposób stosowania tej klasyfikacji w naszym kraju. Przede wszystkim instytucje polskie, które zamierzają publikować tablice UKD, muszą obecnie zawierać umowy licencyjne z Konsorcjum ds. UKD. Dotychczas umowy takie zawarły dwie instytucje, a mianowicie Instytut Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej (IINTE) oraz Biblioteka Narodowa. W ramach dwóch kolejno zawartych umów licencyjnych IINTE opublikował następujące wydawnictwa:

— *Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiątna. Wydanie skrócone dla polskiej sieci informacji naukowej*;

— *Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiątna. 2 wydanie pełne w języku polskim. Poddziały wspólne języka. Dział 8 Filologia. Językoznawstwo i języki. Literatura piękna*.

IINTE przygotował już do druku zeszyt drugiego wydania pełnego w języku polskim, zawierający dział 9 *Archeologia, Prehistoria, Badania biograficzne i pokrewne, Geografia. Historia*.

Obecnie w IINTE są prowadzone prace nad suplementem do *Wydania skróconego dla polskiej sieci informacji naukowej* oraz nad wydaniem pełnym działu 0 (*Dział ogólny*). Zakład Języków Informacyjnych IINTE udziela konsultacji w zakresie stosowania UKD oraz publikuje w „Bibliotekarzu”,

² Koncepcje A. F. Schmidta i J. H. de Wijna autor przedstawił w artykule pt. *Perspektywy zbudowania zreformowanej UKD jako nowoczesnego międzynarodowego języka informacyjnego*. „Aktual. Probl. Inf. i Dok.” 1976 nr 6 s. 26-31.

komunikaty o zmianach i uzupełnieniach wprowadzonych do UKD w ramach kolejnych zeszytów rocznika „Extensions and Corrections to the UDC”.

W ramach umowy licencyjnej zawartej między Konsorcjum ds. UKD i Biblioteką Narodową opublikowano wydawnictwo *Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiąta. Wydanie skrócone dla bieżącej bibliografii narodowej i bibliotek publicznych*.

Zapewne UKD jest wciąż tym językiem informacyjnym, który jest najszerszej stosowany w naszym kraju. Z analizy 218 opisów placówek informacji, wybranych z *Informatora o bibliotekach i ośrodkach informacji w Polsce 1995* (zwanego dalej *Informatorem 1995*)³, wynika, że w 1994 r.⁴ katalogi systematyczne oparte na UKD były prowadzone przez co najmniej 33,94% ogółu placówek opisanych w tej publikacji. Analiza ta wykazała także, że w bibliotekach publicznych i pedagogicznych stopień wykorzystania UKD był wyższy niż w ogóle placówek uwzględnionych w *Informatorze 1995*; z danych tych wynika, że katalogi systematyczne oparte na UKD były w 1994 r. prowadzone przez co najmniej 51,39% bibliotek publicznych i 72,73% bibliotek pedagogicznych. Celowo użyto określenia „co najmniej”, ponieważ niektóre opisy w *Informatorze 1995* zawierają niedokładne dane; w opisach tych nie podano informacji o istnieniu w danej placówce katalogu opartego na UKD, choć z pewnością katalog taki był w niej prowadzony. Należy także zaznaczyć, że w *Informatorze 1995* nie uwzględniono bibliotek szkolnych i fachowych oraz zakładowych ośrodków informacji, a więc placówek, w których UKD jest używana najczęściej.

Pozycja UKD w bibliotekarstwie polskim jest ostatnio w pewnym stopniu zagrożona.

Niektóre biblioteki stosujące przedtem tylko tę klasyfikację, np. Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie,

³ Próbką ta obejmuje 10,01% ogółu placówek opisanych w *Informatorze 1995*. Ogółem w tej publikacji uwzględniono 2178 bibliotek i ośrodków informacji.

⁴ *Informator 1995* powstał w wyniku ankiety przeprowadzonej przez Polskie Towarzystwo Czytelnicze w okresie VIII-X 1994 r.

wprowadziły katalog przedmiotowy w związku z przeprowadzaną automatyzacją procesów bibliotecznych. Nawet Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy, która już w 1907 r. zastosowała tzw. modyfikację brukselską Klasyfikacji Dziesiątej, znaną obecnie właśnie jako UKD, przejęła ostatnio i wdraża Język Haseł Przedmiotowych Biblioteki Narodowej; decyzja ta była związana z zakupieniem zintegrowanego systemu bibliotecznego ALEPH. Inne rozwiązania — jeżeli chodzi o nowo wprowadzany język informacyjny — przyjęła Centralna Biblioteka Statystyczna, również stosująca dotychczas UKD; w związku z automatyzacją katalogów (zakup oprogramowania ALEPH) wprowadzany jest język słów kluczowych, przekształcany stopniowo w język deskryptorowy. Prawdopodobnie przynajmniej niektóre biblioteki, które używały UKD w systemie manualnym, a w związku z automatyzacją wprowadzają język haseł przedmiotowych lub język deskryptorowy, w przyszłości zrezygnują w ogóle ze stosowania UKD. Jednakże wprowadzanie, w związku z automatyzacją języka informacyjnego innego niż język stosowany dotychczas w systemie manualnym, nie zawsze jest uzasadnione. Przeindeksowanie dużego zbioru dokumentów jest kosztowne i pracochłonne, toteż biblioteki, które w związku z automatyzacją wprowadzają nowy język informacyjny, poprzestają zwykle na przeindeksowaniu tylko części zbiorów zgromadzonych przed rozpoczęciem automatyzacji lub w ogóle rezygnują z ich przeindeksowania i według nowo wprowadzonego języka informacyjnego indeksują wyłącznie nowe dokumenty, wpływające na bieżąco do biblioteki. Wynikiem takiego postępowania jest podział zbiorów na dawne, scharakteryzowane według języka informacyjnego stosowanego przed wprowadzeniem automatyzacji, którym w warunkach polskich jest przeważnie UKD, oraz nowe, opisane w zautomatyzowanym katalogu za pomocą nowo przyjętego języka. W takiej sytuacji retrospektywne wyszukiwanie informacji są uciążliwe, gdyż muszą być prowadzone według dwu różnych języków informacyjnych. Bardzo racjonalna wydaje się zatem inicjatywa dziesięciu bibliotek wyższych uczelni technicznych i rolniczych, w których ogromne zbiory sklasyfikowano dotychczas

według UKD. Biblioteki te przystąpiły do opracowania uniwersalnego tezauryśa opartego na UKD, z częścią systematyczną odtwarzającą schemat tej klasyfikacji. Rozwiązanie takie zapewnia ciągłość używanego języka informacyjnego.

Wydać się, że przedstawione wyżej tendencje nie wpłynęły dotychczas w istotnym stopniu na stan ilościowy placówek stosujących UKD. W *Informatorze o bibliotekach i ośrodkach informacji w Polsce 1996/1997* podano nawet większą liczbę placówek prowadzących katalog systematyczny oparty na UKD niż we wspomnianym wyżej *Informatorze 1995*; dane te dotyczą jednak tylko wyłonionej próbki 218 placówek.

Istotnym problemem jest obecnie ustalenie optymalnej strategii polskich placówek informacji w obliczu radykalnej rewizji UKD, realizowanej przez Konsorcjum ds. UKD. Nie istnieje idealne rozwiązanie tego problemu. Wydaje się jednak, że można zalecić placówkom informacji klasyfikowanie dokumentów w zasadzie wyłącznie na podstawie najnowszych wydań UKD w języku polskim, bez sięgania do oryginalnych materiałów Konsorcjum ds. UKD w postaci „Extensions and Corrections to the UDC” i MRF. Podstawą do klasyfikowania dokumentów w bibliotekach naukowych i fachowych oraz ośrodkach informacji powinno być *Wydanie skrócone dla polskiej sieci informacji naukowej*, a w bibliotekach publicznych, szkolnych i pedagogicznych — *Wydanie skrócone dla bieżącej bibliografii narodowej i bibliotek publicznych*; dla bibliotek mających duże zbiory humanistyczne przydatne będą także pełne wydania działów 8 i 9. Zaproponowana wyżej strategia pozwoli w pewnym stopniu zamortyzować skutki rewizji przeprowadzanych corocznie przez Konsorcjum ds. UKD; kolejne edycje wydań w języku polskim lub suplementy do nich będą ukazywały się zapewne w odstępach kilkuletnich; okres między ukazaniem się dwóch kolejnych edycji może być zatem wykorzystany przez placówki informacji na bezstresowe, systematyczne wdrożenie zmian i uzupełnień do UKD wprowadzonych w ostatnio wydanej edycji. Inną zaletą proponowanej tu strategii jest zapewnienie jednolitości klasyfikowania dokumentów przez placówki należące do tej samej kategorii.

Pewne odstępstwo od postulowanej wyżej strategii powinno być uczynione dla największych bibliotek naukowych, zwłaszcza dla bibliotek wyższych uczelni technicznych i rolniczych. W tych placówkach uzupełnienie materiału zawartego w *Wydaniu skróconym dla polskiej sieci informacji naukowej* tłumaczeniami zmian i uzupełnień podanych w „Extensions and Corrections to the UDC” i MRF może okazać się konieczne w zakresie działów UKD odpowiadających głównym kierunkom działalności danych uczelni.

Mimo wyrażonych wyżej zastrzeżeń i obaw należy pozytywnie ocenić fakt, iż

UKD wejdzie w XXI w. jako reformująca się, coraz bardziej nowoczesna klasyfikacja.

Z pewnością UKD ma przed sobą perspektywę długiego jeszcze rozwoju i stosowania, ale jako międzynarodowa klasyfikacja biblioteczno-dokumentacyjna będzie miała kilka poważnych konkurentek, z których najgroźniejszą będzie Klasyfikacja Dziesiąta Deweya. Również w Polsce, mimo wskazanej wyżej tendencji do przechodzenia na język haseł przedmiotowych i język deskryptorowy, UKD zachowa pewną pozycję, także w bibliotekach. Za stosowaniem UKD przemawiają często względy ekonomiczne: UKD jest „tanią inwestycją”, ponieważ jej tablice i indeksy są dostępne w zasadzie w postaci gotowej.

BIBLIOGRAFIA

1. Goedegebuure B. G.: *The UDC Consortium. „Extensions and Corrections to the UDC” 1993 Vol. 15 s. 7-9.*
2. *Informator o bibliotekach i ośrodkach informacji w Polsce 1995.* Oprac. zespół pod kier. J. Sadowskiej i E. Stefańczyk, Warszawa: Bibl. Narod., 1995.
3. *Informator o bibliotekach i ośrodkach informacji w Polsce 1996/1997.* Oprac. J. Sadowska i E. Stefańczyk, Warszawa: Bibl. Narod., 1997.
4. McIlwaine I. C.: *Report of the UDC Editor in chief. „Extensions and Corrections to the UDC” 1994 Vol. 16 s. 9-18.*
5. McIlwaine I. C.: *Report of the UDC Editor in chief. „Extensions and Corrections to the UDC” 1996 Vol. 18 s. 7-8.*
6. McIlwaine I. C.: *Report of the UDC Editor in Chief. „Extensions and Corrections to the UDC” 1997 Vol. 19 s. 3-4.*
7. McIlwaine I. C., Williamson N. J.: *Future revision of UDC. Progress report on a feasibility study for restructuring. „Extensions and Corrections to the UDC” 1993 Vol. 15 s. 11-17.*

8. McIlwaine I. C., Williamson N. J.: *Future revision of UDC. Second progress report on a feasibility study for restructuring*. „Extensions and Corrections to the UDC” 1994 Vol. 16 s. 19-24.

9. McIlwaine I. C., Williamson N. J.: *Restructuring of class 61 – Medical Sciences*. „Extensions and Corrections to the UDC” 1996 Vol. 18 s. 15-77.

10. Strachan P. D., Oomes F. M. H.: *The UDC Master Reference File (MRF)*. „Extensions and Corrections to the UDC” 1993 Vol. 15 s. 19-28.

11. Ścibor E.: *Języki informacyjne*. W: *Informacja naukowa w Polsce. Tradycja i współczesność*. Praca zbior. pod red. E. Ścibora. Olsztyn: Wyższa Szkoła Pedagogiczna, 1998.

12. Ścibor E.: *Perspektywy zbudowania zreformowanej UKD jako nowoczesnego międzynarodowego języka informacyjnego*. „Aktual. Prob. Inf. i Dok.” 1976 nr 6 s. 26-31.

13. Ścibor E.: *Reforma struktury zarządzania UKD*. „Aktual. Prob. Inf. i Dok.” 1987 nr 4 s. 3-9.

14. Ścibor E.: *Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiętna – zmiana statusu i systemu zarządzania*. „Zag. Inf. Nauk.” 1993 nr 1 (61) s. 81-85.

15. *Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiętna*. 2 wydanie pełne w języku polskim. Tabl. Ic. Podzdziały wspólne

języka. Dział 8. Filologia, Językoznawstwo i języki, Literatura piękna. Publ. Nr UDC-P007 (FID 607). Warszawa: IINTE, 1996.

16. *Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiętna*. Wydanie skrócone dla bieżącej bibliografii narodowej i bibliotek publicznych. Publ. nr UDC-P022 autoryzowana przez Konsorcjum UKD nr licencji UDC-9709. Warszawa: Biblioteka Narodowa, 1997.

17. *Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiętna*. Wydanie skrócone dla polskiej sieci informacji naukowej. Publ. nr UDC-P005. T. 1-2 Warszawa: IINTE 1993-1994.

18. *Zasady tworzenia tezauryasu opartego na Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej*. Kraków: Politechnika Krakowska Biblioteka Główna 1997. Maszyn.

Prof. dr hab. Eugeniusz Ścibor jest pracownikiem naukowym Instytutu Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej w Warszawie oraz kierownikiem Zakładu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej WSP w Olsztynie

Biblioteka pedagogiczna wobec przemian społecznych i edukacyjnych

ELŻBIETA FALKOWSKA

Od połowy 1989 r. trwa w Polsce proces zmian w gospodarce powiązany ze zmianami ustroju polityczno-społecznego zmierzającymi w kierunku demokracji parlamentarnej. Ostatnie lata cechuje niezwykła dynamika transformacji obejmujących niemal wszystkie dziedziny życia społecznego. Są to przemiany polityczne, społeczne, ekonomiczne, naukowe, technologiczne, edukacyjne. Mają one charakter zjawisk uniwersalnych, których szczególną cechą jest związek z kształtowaniem miejsca i roli współczesnego bibliotekarstwa i informacji naukowej. Przemiany te powodują wzrost zapotrzebowania na dostęp do informacji związanej z działalnością profesjonalną i życiem codziennym.

Wymienione tu rodzaje przemian charakterystyczne są dla tworzenia się tzw. społeczeństwa informacyjnego, którego funkcjonowanie zależy od przepływu i dostępu do informacji.

W obecnej rzeczywistości przed bibliotekami i ośrodkami informacji naukowej stają nowe wyzwania,

które wpływają na ich rolę w środowisku oraz kształtują nowe oblicze biblioteki i jej zadań. Celem i zadaniem współczesnej biblioteki jest wnikliwe dostosowanie się do rzeczywistych potrzeb jej użytkowników. Te z kolei ulegają zmianom, na które wpływają czynniki obiektywne i subiektywne. Głównymi źródłami wiedzy o potrzebach czytelników są: źródła oficjalne czyli programy szkolne poszczególnych przedmiotów, wykazy lektur podstawowych i uzupełniających, podręczniki szkolne, dokumenty MEN, kuratoriów i ośrodków metodycznych, publikacje z czasopism pedagogicznych, informacje w mediach. Natomiast do źródeł nieoficjalnych należą: bezpośrednie formy kontaktu z użytkownikami, wywiady, obserwacje czytelników podczas pracy w bibliotece.

W Wojewódzkiej Bibliotece Pedagogicznej w Elblągu głównymi odbiorcami usług

informacyjno-bibliograficznych są nauczyciele, którym służy warsztat informacyjny biblioteki. Drugą pod względem liczebności grupę użytkowników stanowią studenci różnych kierunków. Pokażne grono to także uczniowie szkół ponadpodstawowych.

Głównymi przyczynami wzrastającego zainteresowania usługami informacyjnymi są:

- wyż demograficzny, który w latach dziewięćdziesiątych wchodzi w okres nauki na poziomie szkoły średniej, policealnej i akademickiej,

- polityka oświatowa MEN polegająca na wydłużeniu okresu nauki poprzez upowszechnianie szkolnictwa ogólnokształcącego i konieczności dalszej nauki zawodu,

- warunki społeczno-polityczne postrzegane jako czynnik motywujący np. bezrobocie, „otwarcie granic”, proces integracji europejskiej,

- rozwój intelektualny młodzieży, chęć zdobywania wiedzy jako samoistnej wartości,

- rozwój techniki wymuszający permanentne doksztalcanie się,

- rosnąca świadomość konieczności uczenia się jako warunku realizacji planów życiowych młodzieży,

- polityka kadrowa instytucji i zakładów pracy, polegająca na pozyskiwaniu i docenianiu ludzi z odpowiednim wykształceniem.

Wraz z przemianami w sferze gospodarczej wzrosło zapotrzebowanie na nowe zawody, których dotychczas nie nauczano. W tej chwili obserwujemy rozwój szkolnictwa publicznego i prywatnego na każdym poziomie. W Elblągu uruchomiono wiele szkół średnich o nowych specjalnościach. Powstały szkoły policealne z nowymi kierunkami nauczania oraz szkoły kształcące na poziomie akademickim.

Podobnie jak w całej Polsce, za bujnym rozwojem szkolnictwa nie nastąpił rozwój sieci bibliotecznej. Wręcz przeciwnie, niektóre biblioteki uległy likwidacji. Stąd ogromne zainteresowanie ludzi uczących się i studiujących bibliotekami, które już funkcjonują w środowisku. Sprostanie wzmożonemu popytowi na usługi biblioteczne jest utrudnione przez brak dostatecznych środków finansowych na zakup niezbędnych wydawnictw.

W powyższym kontekście

rośnie rola biblioteki pedagogicznej jako ośrodka informacji dla wszystkich zainteresowanych.

Dobra organizacja warsztatu informacyjnego i aktywna postawa bibliotekarza umożliwiają sprawną i skuteczną służbę informacyjno-bibliograficzną. Działalność informacyjną prowadzą głównie bibliotekarze mający bezpośredni kontakt z użytkownikami. W Bibliotece Pedagogicznej w Elblągu tę działalność prowadzi się przede wszystkim w wypożyczalni i czytelnicy. Wynika to głównie z warunków lokalowych biblioteki wymuszających usytuowanie wymienionych działów na parterze budynku. Do nich najpierw trafiają użytkownicy ze swoimi zapytaniami i potrzebami. Z tego względu nie są w pełni wykorzystywane możliwości zlokalizowanego na I piętrze Wydziału Informacyjno-Bibliograficznego jako „banku informacji”. W czytelnicy i wypożyczalni udziela się pierwszych informacji w oparciu o istniejący aparat informacyjny. Jeśli baza informacyjna tych wydziałów nie pozwala na udzielenie pełnej, adekwatnej do potrzeb użytkowników informacji, wówczas osoby zainteresowane kieruje się do Wydziału Informacyjno-Bibliograficznego. Obserwacja zachowań czytelników wykazuje, że nie wszyscy korzystają z tej możliwości. Rodzaj i sposób udzielania informacji zależy w dużym stopniu od poziomu umysłowego i kultury czytelniczej użytkownika. Ważny jest również cel poszukiwań oraz umiejętność samodzielnego korzystania z narzędzi informacji. Działalność informacyjna tylko wówczas spełni swoją rolę, gdy potrafi zaspokoić zapotrzebowanie odbiorców związane z ich oczekiwaniami.

Do Woj. Bibl. Pedagogicznej w Elblągu

trafiają czytelnicy z zapytaniami ze wszystkich dziedzin wiedzy.

Potrzeb tych nie można uszeregować i przypisać poszczególnym kategoriom użytkowników. Znajomość rynku informacyjnego, jego wymagań i potrzeb pozwala uczulić pracowników związanych z udostępnianiem zbiorów na nowe zjawiska, problemy, które mogą być przedmiotem wielokrotnych poszukiwań. Pracownicy WIB-u

uzupełniają swój warsztat informacyjny, wprowadzając do swoich kartotek nowe hasła tematyczne. Analizując rejestry potrzeb informacyjnych użytkowników Biblioteki Pedagogicznej można stwierdzić, że najczęściej korzystano z kartoteki materiałów repertuarowych na imprezy szkolne i zajęcia pozalekcyjne. Dużym zainteresowaniem cieszyła się kartoteka metodyczna, której celem jest zaproponowanie nauczycielowi bieżącej literatury przedstawiającej nowe rozwiązania metodyczne bądź godne naśladowania doświadczenia pedagogiczne.

Nauczyciele zgłaszają do biblioteki następujące potrzeby:

- pomoc w przygotowaniu scenariuszy uroczystości szkolnych,

- przygotowanie referatu na posiedzenie Rady Pedagogicznej,

- przeprowadzenie lekcji pokazowej lub koleżeńskie,

- praca indywidualna z uczniem,

- wprowadzenie nowych działań nauczania np. edukacja ekologiczna, wychowanie komunikacyjne itp.,

- spotkania z doradcami metodycznymi,

- zorientowanie się w nowych tendencjach i przemianach edukacyjnych,

- zapoznanie się z nowymi treściami nauczania wprowadzanymi do dydaktyki,

- poszukiwanie nowych, twórczych rozwiązań metodycznych,

- przygotowanie się do egzaminów i kursów doskonalących,

- przygotowywanie uczniów do olimpiad przedmiotowych,

- rozwiązywanie problemów wychowawczych.

Zainteresowania i potrzeby uczniów i studentów dotyczą wszystkich dziedzin wiedzy. Do zaspokojenia potrzeb tej kategorii użytkowników nie wystarczają tradycyjne narzędzia informacji. Coraz częściej wykorzystuje się w działalności informacyjnej nowoczesne źródła informacji. Są to komputerowe bazy danych informujące o zbiorach własnych i piśmiennictwie na określony temat oraz wydawnictwa multimedialne. Nieocenionym uzupełnieniem

warsztatu informacyjnego jest „Przewodnik Bibliograficzny” na CD-ROM-ie. Jest doskonałym i ogromnym źródłem wiedzy zawierającym opisy bibliograficzne piśmiennictwa ze wszystkich dziedzin. W działalności informacyjnej dość często wykorzystuje się również bieżącą „Bibliografię Edukacji” w systemie Micro ISIS. Zawiera ona opisy bibliograficzne artykułów z polskich czasopism pedagogicznych i społeczno-kulturalnych. Uzupełnieniem kartoteki z zakresu ekologii i ochrony przyrody jest baza komputerowa Librex-Agro. Zawiera ona bibliografię artykułów z czasopism przyrodniczo-ekologicznych za lata 1991-1994. Coraz częściej w pracy informacyjnej wykorzystuje się multimedia, które stanowią nowoczesną i atrakcyjną dla użytkownika formę narzędzia pracy i sposób zdobycia informacji. W działalności informacyjnej wykorzystuje się także bibliografię w formie tradycyjnej i elektronicznej.

W świetle przedstawionych źródeł informacji można stwierdzić, że Biblioteka Pedagogiczna w Elblągu dysponuje bogatym warsztatem informacyjnym umożliwiającym sprostanie większości zapotrzebowań czytelniczych. Nie zawsze tak jest. Coraz częściej stajemy przed dylematami: jak znaleźć potrzebną informację? od czego zacząć?... jaką metodę poszukiwań wybrać?

W różnorodności publikacji i form komunikowania zarówno odbiorcy informacji, jak i organizatorzy procesów jej wyszukiwania natrafiają na wiele trudności przy wyszukiwaniu, opracowaniu i korzystaniu z informacji wszelkiego typu. Trudności te wynikają z czasochłonności poszukiwań, z braku możliwości dotarcia do właściwych źródeł zawierających potrzebną informację, złej jakości samej informacji (jeśli jest fałszywa lub błędnie zindeksowana).

W działalności informacyjnej konieczna jest znajomość heurystyki, która pomaga w kompetentnej pracy każdego bibliotekarza.

Elżbieta Falkowska jest kierownikiem Czytelni Wojewódzkiej Biblioteki Pedagogicznej w Elblągu

Nie zapomnij o prenumeracie!

Z Towarzystwem Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich na Węgrzech

Część pierwsza

DANUTA BINKIEWICZ-KOŁODZIEJ

Kolejny, organizowany przez TNBSP wyjazd edukacyjny tym razem poświęcony był działalności bibliotek węgierskich. Organizatorzy zaplanowali bardzo bogaty program edukacyjny realizowany w różnych bibliotekach Budapesztu i Wyszehradu uzupełniony tradycyjnie dużą dawką informacji turystycznych. Pierwszy, wyjazdowy dzień zakończył się noclegiem w Lipnicy Wielkiej, skąd raniem pojechaliśmy do Budapesztu. W godzinach popołudniowych odwiedziliśmy pierwszą z zaplanowanych bibliotek —

Bibliotekę Parlamentu.

Sam budynek jest nie tylko symbolem miasta, ale przede wszystkim monumentalną budowlą strzegącą brzegu Dunaju. Zbudowany w stylu neogotyckim, ozdobiony 88 posągami i olbrzymimi arkadami mieści w sobie ponad 690 pomieszczeń. Tu obraduje sejm i senat, tu znalazły też siedzibę różne instytucje rządowe, ale uczestników wycieczki interesowała przede wszystkim biblioteka. Posiada ona najbogatszy na Węgrzech księgozbiór z dziedziny nauk o państwie i prawie, osobny księgozbiór fundacji ONZ. Bramą XXV od strony Dunaju weszliśmy do środka budynku. Z holu, krętymi schodkami wprowadzono nas do małego pomieszczenia czytelnika dla członków parlamentu, w której przechowywane są dokumenty parlamentu węgierskiego od XVI w. aż do dzisiaj. Biblioteka nie prowadzi wypożyczeń na zewnątrz (do 1992 r. była biblioteką publiczną), ale każdy, kto ukończył 18 lat na podstawie karty czytelnika może na miejscu skorzystać z księgozbioru. Opłata, którą wnoszą użytkownicy limituje liczbę czytelników (60% z nich to studenci). Nadzór nad biblioteką sprawuje Rada Biblioteki i Marszałek Sejmu. W 1952 r. księgozbiór powiększono o dokumenty dotyczące prawa, polityki, historii, ekonomii, socjologii, statystyki. Biblioteka zbiera publikacje i dokumenty dotyczące parlamentu węgierskiego, ukazujące się w kraju i za granicą, które weryfikuje i po ich selekcji archiwizuje.

Dużą grupę stanowi dokumentacja organizacji międzynarodowych. Od 1978 r. biblioteka współpracuje z parlamentami innych krajów, wymienia dokumenty z agendami ONZ, a otrzymywane od nich publikacje gromadzi w odrębnym, specjalnie wydzielonym księgozbiórze. Jednym z najstarszych polskich dokumentów sejmowych w tych zbiorach są dwie księgi zawierające sprawozdanie z posiedzenia sejmu i senatu polskiego z 1924 r. Z innych polskich dokumentów biblioteka posiada: „Dziennik Ustaw”, „Monitor Polski” (od 1949 r.), „Państwo i Prawo” (od 1953 r.), „Politykę” (od 1963 r.) — w sumie 53 tytuły polskich czasopism. W codziennej pracy biblioteka korzysta z łącz Internetu. W swoich zbiorach gromadzi artykuły prasowe o wydarzeniach politycznych w kraju oraz informacje prasy zagranicznej o wydarzeniach na Węgrzech.

Od 1919 r. prowadzone są katalogi: alfabetyczny i rzeczowy. Do katalogu tematycznego opracowany jest specjalny klucz. Biblioteki na Węgrzech mają opracowany własny system klasyfikacji, ale dla ułatwienia największe z nich opracowały jeden wspólny system. Księgozbiór od 1990 r. został wprowadzony do komputera. Biblioteka posiada ok. 3000 tytułów periodyków węgierskich i 2700 tytułów prasy zagranicznej. Cały księgozbiór liczy ponad 700 000 jednostek. Po oprowadzeniu nas po salach bibliotecznych opuściliśmy mury Parlamentu i autokarem udaliśmy się do hotelu. Wieczorem po kolacji wszyscy oglądaliśmy panoramę miasta z niezliczoną ilością migocących światełek, podziwialiśmy z góry Gellerta most Elżbiety i budapeszteńskie ulice.

Następnego dnia zwiedzanie rozpoczęliśmy od wjazdu na Górę Zamkową i po przejściu na dziedziniec Zamku udaliśmy się do Biblioteki Narodowej¹. Później pojechaliśmy do

Podstawowej Humanistycznej Szkoły im. Veres Palne

będącej pierwszym gimnazjum żeńskim. Gimnazjum powstało 130 lat temu i nosi imię kobiety,

¹ O Bibliotece Narodowej w cz. 2 artykułu.

której pomogła dziewczętom w podjęciu nauki. Sam budynek jest bardzo ciekawy architektonicznie — w środku znajduje się patio wypełnione roślinami i tu stoi popiersie założycielki gimnazjum. Biblioteka szkoły liczy 30 000 tomów, z czego 10% stanowią wydawnictwa sprzed 1945 r. Jest tu 200 tomów muzealnych, a najstarszą książką jest *Historia Francji z 1620 r.* Szkoła przeznaczona spore środki finansowe na zakup książek. Biblioteka wypożycza także podręczniki, które otrzymuje nieodpłatnie. W 1995 r. zakupiono pierwszy komputer i zaczęto wprowadzać do jego pamięci dane.

W bibliotece pracują 2 osoby na pełnym etacie, a jeszcze jedna jest zatrudniona na 30 godzin tygodniowo. Jest to bardzo dobra sytuacja kadrowa, gdyż w innych szkołach w ogóle nie ma etatów na prowadzenie bibliotek.

Nauczyciel – bibliotekarz to nowe pojęcie, którego jeszcze niedawno nie znano w węgierskiej szkole. W tym roku szkolnym od VII klasy w każdej szkole prowadzone będą obowiązkowe zajęcia biblioteczne — są już przygotowane odpowiednie programy do ich realizacji.

Z biblioteki szkolnej wycieczka przeszła w dalszym ciągu do

Centrum Usług Pedagogicznych Budapesztu

do dzielnicy V, w której mieściła się zwiedzana przez nas szkoła. Tu czekała na nas gorąca kawa, herbata i przepyszne ciasteczka. Centrum ma za zadanie pomagać wszystkim instytucjom pedagogicznym znajdującym się na terenie tej dzielnicy; jest łącznikiem pomiędzy szkołami a ministerstwem. Zostało powołane w latach osiemdziesiątych. Pracuje tu na stałych etatach 10 osób, inni są zatrudnieni w szkołach, a w Centrum pracują na 1/2 etatu. Metodocy zajmują się reedukacją, problematyką przedszkoli, świetlic szkolnych, zagrożeniami, przemocą i uzależnieniami oraz poszczególnymi przedmiotami nauczania; jest tu też psycholog, pedagog, informatyk. Centrum organizuje różnego rodzaju kursy dokształcające, olimpiady szkolne, konkursy itp.; doradza w wyborze podręczników szkolnych, opracowuje wydawnictwa pomagające w pracy szkoły. Biblioteka istnieje dwa lata, współpracuje z 15 szkołami w dzielnicy. Księgozbiór liczy ok. 2000 książek, z czego 1/4 to podręczniki. Centrum organizuje prezentacje podręczników, kursy metodyczne, komputerowe, dostępu do Internetu. Każda dzielnica ma swoje Centrum Usług Pedagogicznych, a nad całością ich prac czuwa Główny Instytut Pedagogiczny.

Po przedstawieniu działalności Centrum uczestnicy wycieczki poznali panią prezes **Związku Nauczycieli Bibliotekarzy Węgierskich**. Związek istnieje 10 lat, jest organizacją zawodową o zasięgu krajowym reprezentującą interesy pedagogów bibliotekarzy, należy do niego 300 osób. Oprócz

pomocy udzielanej członkom organizuje konferencje ogólnokrajowe, uczestniczy w międzynarodowych spotkaniach bibliotekarzy, opracowuje normy biblioteczne, promuje organizowany przez Ministerstwo Edukacji „Krajowy konkurs korzystania z bibliotek”. W ciągu roku przeprowadza 2, 3 krajowe konferencje, na których omawiane są aktualne problemy dotyczące bibliotekarzy.

W towarzystwie uciążliwej mżawki przeszliśmy do kolejnej, zaplanowanej do zwiedzania w tym dniu, biblioteki pedagogicznej.

Krajowa Biblioteka Pedagogiczna została założona w 1877 r.; od 1905 r. przy bibliotece powołano Muzeum gromadzące m.in. wyposażenie i pomoce szkolne. Krajowa Biblioteka Pedagogiczna pełni rolę centrum informacji naukowej w zakresie literatury pedagogicznej; udziela fachowej pomocy przy organizowaniu bibliotek szkolnych i pedagogicznych. Jest miejscem badań naukowych historii wychowania na Węgrzech, instytucją koordynującą badania pedagogiki porównawczej. Na zbiory biblioteki, liczące łącznie 500 tys. tomów, składa się 60 tys. wol. podręczników ze wszystkich typów szkół podstawowych i średnich, zbiory almanachów szkolnych zawierających wszystkie ukazujące się w ciągu roku almanachy szkół na Węgrzech (jest ich 80 tys. tomów z czego najstarsze z XVIII wieku), 52 tys. książek z literatury dla dzieci i młodzieży. W trakcie naszej wycieczki mieliśmy okazję podziwiać wystawę „Rok 1848 w literaturze młodzieżowej”. Biblioteka posiada w swoich zbiorach 4800 tomów o wartości muzealnej, *Odyseję z 1582 r.*, *Elementarz retoryki z 1563 r.*, książki fachowe, podręczniki i książki dziecięce.

Działalność muzealna biblioteki polega na zbieraniu, opracowaniu i prezentacji różnych eksponatów muzealnych związanych z pedagogiką i szkolnictwem. Biblioteka posiada zbiór pomocy szkolnych, dokumentów z historii pedagogiki — są to zeszyty i świadectwa szkolne, dyplomy, mundury i ubrania szkolne, wyposażenie sal lekcyjnych, maszyny do wyświetlania tekstów, zbiór monet i medali dawanych w szkołach jako nagrody za dobrą naukę i inne osiągnięcia szkolne i sportowe, rysunków, sztychów, obrazów, małej plastyki, zbiory fotografii uczniów i budynków szkolnych, zdjęcia grupowe, tableau, materiały dotyczące osób zasłużonych w historii szkolnictwa i pedagogiki.

Muzeum nie posiada własnej sali wystawowej, ale organizuje rocznie kilka wystaw ze zbiorów własnych oraz zbiorów związanych tematycznie z pedagogiką poszczególnych szkół i miejscowości. Większość księgozbioru można wypożyczać, wyjątek stanowią zbiory specjalne. Podstawowe usługi biblioteczne są dla wszystkich bezpłatne. Na indywidualne prośby prowadzone są poszukiwania bibliograficzne z zakresu szeroko pojętej pedagogiki.

Orientację ułatwiają usługi kserograficzne. W chwili wypłynięcia czasopisma zagranicznego sporządzany jest odpis ekspresowy (kserokopia) spisu treści, który zostaje wysłany zainteresowanemu. Na CD-ROM-ie znajdują się dane czasopism zagranicznych, jak również informacje o miejscach, gdzie można te czasopisma znaleźć. W czytelni można korzystać z całego księgozbioru; jest ona wyposażona w urządzenia do czytania mikrofilmów, oglądania kaset wideo, słuchania nagrań płytowych i magnetofonowych, w kserokopiarki. Zawartość księgozbioru prezentują tradycyjne katalogi kartkowe oraz częściowo dane wprowadzane stopniowo od 1989 r. do komputera. W ostatnich latach biblioteka zakupiła wiele zagranicznych, pedagogicznych baz danych. Biblioteka uważa za swoje pierwszoplanowe zadanie zinventaryzowanie bibliograficzne pedagogicznej literatury fachowej. Informacji na ten temat udzielają wydawnictwa własne biblioteki. Ukazują się kwartalniki „Pedagogiczna Informacja Zagraniczna”, „Informator Historii Wychowania”; ponadto serie: *Pedagowie Węgierscy*, *Klasyki Węgierskiej Myśli Pedagogicznej*, *Faksimile*, *Źródła Węgierskiej Historii Wychowania*, *Zeszyty Historii Wychowania*, *Bibliografie Historii Wychowania*, *Informator zawierający cy wiadomości o pracach przygotowawczych do obchodów tysiąclecia rocznicy szkolnictwa węgierskiego* oraz inne samodzielne prace na temat historii pedagogiki. Od 1958 r. wydawane są bieżące tomy ukazującej się na Węgrzech bibliografii pedagogicznej.

Biblioteka tworzy osobną, komputerową bazę danych o wychodzących w latach 1841-1990 — krajowych czasopismach pedagogicznych i związanych z pedagogiką, uwzględniającą jak najwięcej szczegółów, buduje własną bazę danych o nazwie KASAJAT ujmującą akty prawne dotyczące edukacji, kultury, przepisów prawnych. Z zagranicznych baz danych z pedagogiki najpełniejszą jest ERIC, zawierająca informacje bibliograficzne o publikacjach pedagogicznych anglojęzycznych od 1966 r.

Oprócz pedagogicznych baz danych biblioteka posiada bazę Psyc LIT będącą jednym z najlepszych źródeł informacji na temat literatury psychologicznej od 1974 r. Czytelnicy mają do dyspozycji dokładny spis zawartości komputerowych baz danych OPKM oraz sposób korzystania z nich. Z usług z zakresu literatury fachowej mogą korzystać użytkownicy indywidualni, biblioteki, instytucje współpracujące. Obsługa czytelni udziela informacji o opłatach za poszczególne usługi. Biblioteka przez 30 lat stanowiła (z osobnym działem zajmującym się wyłącznie bibliotekami szkolnymi) centrum sieci bibliotek szkolnych; teraz udziela rad fachowych, opra-

cjuje książki dla bibliotek szkolnych. Bibliotekę odwiedza ok. 500 czytelników rocznie, głównie są to studenci i pedagodzy. Znaczną liczbę stanowią wypożyczenia międzybiblioteczne. Biblioteka mieści się w różnych punktach miasta. Krajowe Muzeum Narzędzi Szkolnych już przeniosło się do nowego budynku, niebawem tam także znajdzie swoją siedzibę biblioteka.

W czasie następnych dni zwiedziliśmy Budapeszt i Wyszehrad. Ta mała, licząca około 2000 mieszkańców miejscowość leży na prawym brzegu rzeki w malowniczym zakolu Dunaju. Wyszehrad był letnią rezydencją króla Macieja Korwina, tu wzniesiono marmurowy pałac porównywalny z wspaniałymi ogrodami Semiramidy. Niestety pałac, jak również wzniesiony na wysokiej skale zamek warowny zostały doszczętnie zniszczone.

Po przyjeździe udaliśmy się do biblioteki publicznej posiadającej ponad 16 000 książek i 20 tytułów czasopism. Biblioteka składa się z dwu pomieszczeń, w jednym z nich są książki metodyczne dla nauczycieli. Z placówki korzystają mieszkańcy miasteczka i uczniowie dwóch tujejszych szkół. Współpraca ze szkołą jest bardzo ścisła, bibliotekarzem jest nauczyciel języka węgierskiego i on uczy jak korzystać z książek, jak je szanować. Zajęcia z przysposobienia czytelniczego prowadzone są w bibliotece i tu także oglądać można filmy dydaktyczne. Bardzo dużo czytelników korzysta z biblioteki, wszyscy się znają i darzą zaufaniem. W bibliotece są książki polskich autorów: *Trylogia* i *Quo vadis* H. Sienkiewicza, *Faraon* B. Prusa. Dziennie bibliotekę odwiedza 30-50 osób. Raz w miesiącu, w ostatni piątek organizowane są wieczory klubowe, na które zapraszani są ciekawi ludzie, organizowane wernisaze, spotkania z artystami. W budynku tym oprócz biblioteki jest również dom kultury, nic więc dziwnego, że wiele imprez kulturalnych organizowanych jest wspólnie. W lecie przyjeżdżają z Budapesztu artyści, zwiększa się wypożyczenie książek. Jest to bardzo miła placówka o niezwykle ciepłej atmosferze. I na pewno nie miał na to ciepło wpływu piec kaflowy, zajmujący prawie połowę ściany; w tej bibliotece można było nie tylko zgłębiać wiedzę, ale i wspaniale odпочać, odprężyć się.

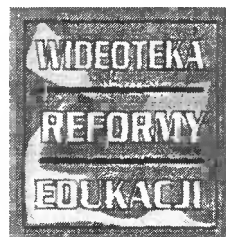
Po zwiedzeniu Twierdzy Górnej przejechaliśmy obok wieży Salomona i przeszliśmy do ruin zamku. Było to ostatnie zwiedzenie i pożegnanie z węgierską ziemią. Przed nami była jeszcze kilkunastogodzinna, całonocna jazda autokarem do Warszawy, do domu. Kolejny wyjazd edukacyjny zorganizowany dla nauczycieli, bibliotekarzy szkolnych dobiegł końca.

REFORMA EDUKACJI

Powszechna Videoteka Edukacyjna (PWE)
funkcjonuje od 1995 r.

Multimedialne pakiety obejmują 1235 wideofilmów, 98 poradników i stale są wzbogacane o nowe cykle programowe i pakiety edukacyjne. W 1998 r. został wydodrębniony dział Powszechnej Videoteki Edukacyjnej — WIDEOTEKA REFORMY EDUKACJI.

Podstawowe cele WIDEOTEKI REFORMY EDUKACJI to:

■ zaspokoić potrzebę rzetelnej informacji na temat reformy systemu edukacji — zwłaszcza nauczycieli, rodziców i samorządowców. Dlatego w wideofilmach prezentuje się przede wszystkim osoby odpowiedzialne za reformę w Ministerstwie Edukacji Narodowej.

■ poinformować o założeniach, celach i zadaniach reformy, jej uwarunkowaniach oraz o korzyściach, jakie odniesie z niej społeczeństwo oraz poszczególne grupy, których reforma bezpośrednio dotyczy — rodzice, dzieci i nauczyciele.

■ dostarczyć informacji o konkretnych decyzjach i działaniach służących jej wprowadzeniu w życie. Filmy prezentują treści zawarte w dokumentach prawnych, które są ważne do wprowadzenia reformy systemu edukacji.

■ zachęcanie, zwłaszcza nauczycieli, do współdziałania we wdrażaniu reformy, przez podawanie przykładów i doświadczeń ukazujących, że zadania wynikające z reformy, trudne zwłaszcza w zakresie wzrostu kompetencji nauczycieli w sferze programowej są możliwe do zrealizowania.

■ dostarczenie wzorów i praktycznych rozwiązań metodycznych i organizacyjnych w postaci wideofilmów uzupełnianych drukowanym materiałem merytoryczno-metodycznym.

Wideofilmy prezentują przede wszystkim przykłady osiągnięć nauczycieli, którzy dokonują rewizji swojego dotychczasowego podejścia do nauczania, a także „buntowników” czasu marazmu oświaty, którzy przez reformę zyskują szansę samorealizacji, stają się liderami zmian i promotorami reformy w swojej szkole i środowisku lokalnym.

W prezentacjach znalazły się przykłady osiągnięć nauczycieli z całej Polski w kreowaniu nauczania zintegrowanego, blokowego i przedmiotowego, autorskie programy nauczania, doświadczenia praktyczne w kształtowaniu kompetencji kluczowych i przykłady rozwiązań programowo-organizacyjnych umożliwiających podnoszenie kwalifikacji nauczycielskich — metodycznych, wychowawczych itp.

Wideofilmy mogą być także okazją do dyskusji i wymiany poglądów m.in. na następujące pytania:

■ jaką wizję edukacji mają samorzady,

■ jaki jest ich stosunek do potrzeb szkół,

■ czy i jak uwzględniają opinie rodziców, czego oczekują od nauczycieli, a czego nauczyciele mogą oczekiwać od samorządów,

■ jak szkoła wykorzystuje szansę swej autonomii?

Wideofilmy prezentują nie tylko przykłady pozytywnego stosunku samorządów do zadań wynikających z reformy, ale podejmują trudne problemy wynikające z jej realizacji, kontrowersje i konflikty interesów. Prezentowane są także różne opcje oraz sposoby osiągnięcia konsensusu.

Zakłada się, że wideofilmy i pakiety będą zawierały treści i przykłady o długotrwałej aktualności, w pewnym sensie modelowe, mogące być inspiracją dla wielu osób i środowisk — pomocą w rozwiązywaniu niektórych trudniejszych problemów, wskazówką, jak osiągnąć pożądaną cel.

Informujemy, że wideofilmy *Wideoteki Reformy Edukacji* przygotowywane są przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i będą emitowane w Regionalnych Ośrodkach Telewizyjnych TVP SA oraz w telewizjach kablowych.

Zapraszamy do dyskusji i wymiany poglądów na prezentowane tematy.

BARBARA PUSZCZEWICZ

Zainteresowanych naszą ofertą prosimy o kontakt:

Ministerstwo Edukacji Narodowej, Biuro Informacji i Promocji

00-918 Warszawa, Aleja Szucha 25 tel. (0-22) 628-04-61 wew. 368, fax (0-22) 628-27-46

BIBLIOGRAFIA

Bibliografia bibliotekoznawstwa i informacji naukowej za rok 1997

Cz. 2. NAUKA O KSIĄŻCE*

WANDA KOCHOWSKA

Zagadnienia ogólne

1. Adamczykowa Zofia: *Specyfika książki dla dziecka w wieku przedszkolnym* // *Kwart. Metod.* — 1997, nr 1, s. 14-32

Zadania i funkcje literatury dla najmłodszych, inicjacje literackie, ilustracje w książce

2. Archiwistyka i bibliotekoznawstwo : prace dedykowane profesorowi Bohdanowi Ryszewskiemu / red. Izabella Rdzanek — Warszawa : Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, 1997. — 157 s. — Bibliogr.

3. Bednarska-Ruszajowa Krystyna: *Nowe metody w badaniach nad dawną książką w Polsce* // *Historyka.* — 1996, t. 26, s. 63-69

4. Bienkowska Barbara: *Polskie Towarzystwo Bibliologiczne* // *Prz. Bibl.* — 1997, z. 2, 3, s. 241-247

5. Górny Mirosław, Nowak Piotr: *Naukowe wydawnictwa ciągle jako obiekt badań bibliologicznych, informacyjnych : wybór piśmiennictwa za lata 1973-1994.* — Poznań : Sorus, 1996. — 35 s.

6. Jastrzębski Bogdan: *Wydawnictwo pozaczynuralne jako przedmiot badań księgoznawczych* // *Acta UL, Fol. Libr.* — Z. (1997), s. 61-72

7. Marszałkowska-Szajkiewicz Irena: *Bibliometryczna analiza współczesnej nauki.* — Katowice : UŚ, 1996. — 162 s. — (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach ; nr 1569)

8. Pirożyński Jan: *Nowe kierunki w zagranicznych badaniach nad dawną książką* // *Historyka.* — 1996, t. 26, s. 71-87

9. Rząsa Monika: *Komiks w Polsce i komiks polski na tle światowego dziedzictwa* // *Biul. Inf.-Instr.* — 1997, nr 1, s. 3-15

Definicje, historia, wpływ na inne media i dziedziny sztuki, tematyka, wydawnictwa

Prawo autorskie

10. Grzybczyk Katarzyna: *Zagadnienia idei w prawie autorskim* // *Państwo i Prawo.* — 1997, z. 4, s. 26-37

11. Howorka Bolesław: *Prawo autorskie : konwencja berneńska i polska ustawa* // *Prz. Bibl.* — 1997, z. 2/3, s. 175-188, bibliogr.

12. Karpowicz Andrzej: *Zezwolenie autora na wykonywanie autorskich praw zależnych* // *Not. Wyd.* — 1997, nr 12, s. 20-23

13. Pawłowska Ewa: *Kształtowanie się prawa autorskiego w przeszłości* // *Bibliotekarz.* — 1997, nr 3, s. 16-18

Ludzie książki

14. Kołodziejka Jadwiga: *Janusz Ankudowicz (1934-1997)* // *Prz. Bibl.* — 1997, z. 1, s. 157-160
Instytut Książki i Czytelnictwa

15. Buchwald-Pelcowa Paulina: *Badania profesor Alodii Kaweckiej-Gryczowej nad dawną książką* // *Rocz. Bibl. Nar.* — T. 30/31 (1994/1995), s. 61-66

16. Bienkowska Barbara: *Andrzej Kłossowski (1938-1997)* // *Prz. Bibl.* — 1997, z. 1, s. 153-155

17. Koredczuk Bożena: *Gabriel Étienne Peignot (1767-1849) — prekursor bibliologii francuskiej* // *Rocz. Bibl.* — 1996, z. 1-2, s. 41-50

Informacja naukowa

18. Gałczyński Julian: *Pertynencja jako wspólny cel użytkowników i pracowników informacji* // *Prakt. Teor. Inf.* — 1996, nr 3, s. 14-21

Współpraca na terenie regionu

19. Głowacka Teresa: *Organizacja i koordynacja prac nad kartoteką haseł wzorcowych języka KABA* // *Bibliotekarz.* — 1997, nr 4, s. 6-10

20. Górski Adam: *Informacja naukowa na tle przeobrażeń procesów komunikacji społecznej i jako wyzwanie gospodarki rynekowej* — Szczecin : Wydaw. Nauk. US, 1997. — 123 s. — (Rozprawy i Studia; t. 249)

21. Górski Adam: *Przemiany funkcji informacji naukowej i form kształcenia jej specjalistów* // *Prakt. Teor. Inf.* — 1996, nr 3, s. 3-8

22. Howorka Bolesław: *O projekcie „Programu rozwoju informacji naukowej i technicznej w Polsce (z zadaniami do 2000 r.)”* // *Bibliotekarz.* — 1997, nr 2, s. 5-8

23. Kozłowska Agnieszka: *Barierzy w dostępie i wykorzystaniu systemów informacyjnych* // *Acta UL, Fol. Libr.* — z. 7 (1997), s. 107-114

24. Kulikowski Juliusz Lech: *Uwagi o „Programie rozwoju informacji naukowej i technicznej w Polsce”* // *Bibliotekarz.* — 1997, nr 7-8, s. 3-7

25. Nasilowska Maria: **ABES — zadania i funkcje w zakresie udostępniania języka RAMEU** // *Bibliotekarz*. — 1997, nr 11, s. 17-19

26. Rudecka-Onichimowska Barbara: **Poradnik metodyczny do nauki przedmiotu źródła informacji, działalność informacyjna**. — Warszawa : CUKB, 1997. — 170 s. — Bibliogr.

27. Socik Iwona: **Komputerowe nośniki informacji jako narzędzie pracownika informacji naukowej** // *Prakt. Teor. Inf.* — 1996, nr 2, s. 25-27

28. Sordylowa Barbara: **Z problematyki bibliotek i informacji naukowej**. — Warszawa : PAN. B., 1997. — 196 s. — Bibliogr.

29. Stępień Elżbieta: **Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej** // *Prz. Bibl.* — 1997, z. 2/3 s. 257-260

30. Szewc Andrzej: **Wprowadzenie do projektu ustawy o publicznie dostępnych zasobach informacji naukowo-technicznej i o działalności informacyjnej** // *Bibliotekarz*. — 1997, nr 6. s. 4-8

31. Tomasiak-Beck Joanna: **Nowe terminy informacji naukowej** // *Prz. Bibl.* — 1997, z. 2/3, s. 189-202, bibliogr.

Głównie z zakresu języków informacyjnych

32. Witkowska Małgorzata: **Public relations w bibliotece — nasze nastawienie do różnych kategorii odbiorców informacji** // *Bibliotekarz*. — 1997, nr 1, s. 7-10

Sprawne i korzystne dla nadawców i odbiorców zarządzanie informacją o firmie

Bibliografia

33. **Czwarta Ogólnokrajowa Narada Bibliografów, Warszawa 7-9 czerwca 1995 : referaty i dyskusja / oprac. red. Danuta Bilikiewicz-Blanc, Anna Karłowicz**. — Warszawa : BN, 1996. — 349 s. — (Prace Instytutu Bibliograficznego ; nr 28)

34. Janowska Maria: **Opis bibliograficzny artykułów : (interpretacja postanowień PN-N-01152)**. — Warszawa : BN, 1997. — 30 s. — (Prace Instytutu Bibliograficznego ; nr 30)

35. Michałek Barbara: **Kłopotliwe zestawienia** // *Por. Bibl.* — 1997, nr 6, s. 7-9

Opracowywanie tematycznego zestawienia bibliograficznego

36. Stolnicka Maria: **Poszukiwania bibliograficzne studenta pedagogiki**. — Słupsk : Wydaw. Uczelniane WSP, 1997. — 75 s. — Bibliogr.

37. Supruniuk Mirosław Adam: **Bibliografie emigracyjne** // *Zesz. Hist. — Z.* 119 (1997), s. 68-99

Spisy bibliograficzne

bibliotekoznawstwo i informacja naukowa

38. **Bibliografia analityczna bibliotekoznawstwa i informacji naukowej 1997 : piśmiennictwo**

zagraniczne // *Prz. Bibl.* — 1997, z. 1, dod. s. 1-43; z. 2/3, dod. s. 1-48; z. 4, dod. s. 1-39

39. Drogosz Jacek: **Automatyzacja w bibliotekoznawstwie, informacji naukowej i poligrafii : zestawienie bibliograficzne** // *Bibl. Zamoj.* — 1996, nr 3, s. 88-99

40. Kochowska Wanda: **Bibliotekoznawstwo i informacja naukowa : bibliografia za lata 1994-1995** // *Por. Bibl.* — 1997, nr 1, s. 15-21; nr 2, s. 26-29

bibliografie osobowe

41. Kapałka Regina: **Jan Cybis** // *Pomag. Sobie w Pr.* — 1997, nr 1, s. 10-23

Notka biograficzna, teksty malarza, publikacje o nim

42. Paszek Krystyna: **Umberto Eco : zestawienie bibliograficzne w wyborze** // *Por. Bibl.* 1997, nr 7/8, s. 28-30

43. Paszek Joanna, Paszek Krystyna: **Umberto Eco — zestawienie bibliograficzne w wyborze** // *Bibl. w Szk.* — 1997, nr 4, s. 18-19

Notka biograficzna, opracowania o życiu i twórczości, wywiady

44. Szymańska Barbara: **Kropla wspomnień** // *Bibl. w Szk.* — 1997, nr 3, s. 13, bibliogr. Małgorzata Hillar

45. Bohumil Hrabal (1914-1997) : **bibliografie osobowe** // *Por. Bibliogr.-Metod.* — 1997, nr 2, s. 36-38

46. Fleszar Halina: **Bohumil Hrabal prozaik czeski** // *Biul. Inf.-Instr.* — 1997, nr 1, s. 33-38

Biografia, przekłady, opracowania o twórczości, wywiady

47. Kowalczykówna Jolanta: **Janusz Korczak — 1878-1942** // *Bibl. w Szk.* — 1997, nr 6, s. 11-13
Bibliografia przedmiotowa

48. Miernik Zdzisława: **Urszula Koziol : zestawienie bibliograficzne w wyborze** // *Por. Bibl.* — 1997, nr 6, s. 22-25

49. Kapałka Regina: **Józef Lompa (zestawienie bibliograficzne w wyborze za lata 1970-1996)** // *Pomag. Sobie w Pr.* — 1997, nr 2, s. 12-20

Nauczyciel, pisarz, publicysta, folklorysta

50. Miernik Zdzisława: **Józef Łobodowski (1909-1988) : zestawienie bibliograficzne w wyborze** // *Por. Bibl.* — 1997, nr 4, s. 22-25

Poeta, satyryk, prozaik, tłumacz, publicysta

51. Artur Międzyrzecki : **bibliografie osobowe** // *Por. Bibliogr.-Metod.* — 1997, nr 1, s. 50-51
Notka biograficzna, twórczość

52. Biłska Grażyna: **Czesław Miłosz : laureaci literackiej Nagrody Nobla 1980** // *Bibl. w Szk.* — 1997, nr 2, s. 22-25

Notka biograficzna, bibliografia twórczości, rozmowy, wypowiedzi

53. Bzibziak Małgorzata: **Maria Montessori — zestawienie bibliograficzne w wyborze** // *Bibl. w Szk.* — 1997, nr 4, s. 11-12

Pedagog

54. **Vladimir Nabokow 20 rocznica śmierci : bibliografie osobowe** // *Por. Bibliogr.-Metod.* — 1997, nr 3, s. 42-43

55. **Bułat Okudźawa (1924-1997) : bibliografie osobowe** // *Por. Bibliogr.-Metod.* — 1997, nr 4, s. 41-43

56. **Marcel Proust 75 rocznica śmierci : bibliografie osobowe** // *Por. Bibliogr.-Metod.* — 1997, nr 4, s. 43-45

57. **Niesiołędzki Wiesław: Słowo o Edwardzie Stachurze w 60. rocznicę urodzin patrona Miejskiej Biblioteki w Ilawie** // *Por. Bibl.* — 1997, nr 7-8, s. 23-26

58. **Bzibziak Małgorzata: Rudolf Steiner — zestawienie bibliograficzne w wyborze** // *Bibl. w Szk.* — 1997, nr 4, s. 12-13

Pedagog

59. **Bilska Grażyna: Wisława Szymborska : laureaci literackiej Nagrody Nobla 1996** // *Bibl. w Szk.* — 1997, nr 1, s. 13-16

Nota biograficzna, twórczość

60. **Bzdawka Urszula: Wisława Szymborska — literacka Nagroda Nobla 1996** // *Por. Bibliogr.-Metod.* — 1997, nr 1, s. 22-30

61. **Mach Dorota: Wisława Szymborska** // *Bibl. Zamoj.* — 1997, nr 1, s. 75-77

62. **Miernik Zdzisława: Tadeusz Śliwiak : zestawienie bibliograficzne w wyborze** // *Por. Bibl.* — 1997, nr 3, s. 25-27

63. **Bzibziak Małgorzata: Ks. Jan Twardowski : (zestawienie bibliograficzne)** // *Por. Bibl.* — 1997, nr 11, s. 22-26

Nota biograficzna, opracowania

64. **Kucharska Mirosława: Kalendarium życia i twórczości Juliusza Verne'a** // *Bibl. Zamoj.* — 1995, nr 2, s. 41-48

65. **Patrick White 85 rocznica urodzin : bibliografia osobowa** // *Por. Bibliogr.-Metod.* — 1997, nr 2, s. 38-39

bibliografie tematyczne

66. **Bzdawka Urszula: Filatelistyka** // *Por. Bibliogr.-Metod.* — 1997, nr 4, s. 28-33

67. **Bzdawka Urszula: Harcerstwo a światowa organizacja ruchu skautowego** // *Por. Bibliogr.-Metod.* — 1997, nr 1, s. 36-47

68. **Bzdawka Urszula: Kultura na wsi na tle przemian w Polsce w latach 90-tych** // *Por. Bibliogr.-Metod.* — 1997, nr 2, s. 20-28

69. **Bzdawka Urszula: Literatura hiszpańska** // *Por. Bibliogr.-Metod.* — 1997, nr 2, s. 14-16

70. **Bzdawka Urszula: Literatura niderlandzka** // *Por. Bibliogr.-Metod.* — 1997, nr 3, s. 18-19

71. **Bzdawka Urszula: Literatura ukraińska** // *Por. Bibliogr.-Metod.* — 1997, nr 4, s. 14-17

72. **Bzdawka Urszula: Poczta polska — historia i współczesność** // *Por. Bibliogr.-Metod.* — 1997, nr 4, s. 23-27

73. **Drozdowska Józefa: Edukacja regionalna : zestawienie bibliograficzne wybranych artykułów z czasopism** // *Por. Bibl.* — 1997, nr 10, s. 18-19, 27

74. **Dudziak Andrzej: „Kultura” paryska i jej środowisko : w pięćdziesiąt rocznicę powstania pisma** // *Por. Bibliogr.-Metod.* — 1997, nr 3, s. 29-34

75. **Dudziak Andrzej: Polacy w cywilizacji i kulturze świata** // *Por. Bibliogr.-Metod.* — 1997, nr 4, s. 17-23

76. **Dudziak Andrzej: Wojsko Polskie — wczoraj i dziś** // *Por. Bibliogr.-Metod.* — 1997, nr 3, s. 34-40

77. **Kozik Barbara: 200 lat hymnu Polski : wybór materiałów dla nauczycieli** // *Por. Bibl.* — 1997, nr 7/8, s. 40-41

78. **Kozik Barbara: „Mazurek Dąbrowskiego” i jego twórca : zestawienie bibliograficzne w wyborze** // *Bibl. w Szk.* — 1997, nr 6, s. 8

79. **Lelek Arkadiusz: 200 lat „Mazurka Dąbrowskiego”** // *Pomag. Sobie w Pr.* — 1997, nr 3, s. 27-30

80. **Szefler Elżbieta: Zagadnienia literatury pięknej dla dzieci w młodszym wieku szkolnym : przegląd bibliograficzny publikacji z lat 1995-1996** // *Bibl. w Szk.* — 1997, nr 10, s. 18-23

* W nr 7/8 „Poradnika Bibliotekarza” kontynuacja cz. 2. — Nauka o książce: Czasopiśmiennictwo.

Trwa ROK CHOPINOWSKI

Czy już kupiłeś u nas książkę autorstwa

Ignacego Jana Paderewskiego — „CHOPIN”?

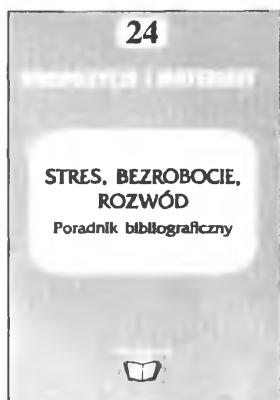
Organizujesz quizy, konkursy, wręczasz nagrody za postępy w nauce — masz u nas bardzo wartościową i **bardzo tania**, piękną książkę!

Cena 10 złotych.

Dla szkół i bibliotek przy zamówieniach 5 egz. i więcej cena wynosi tylko 7 zł. Warto!!!

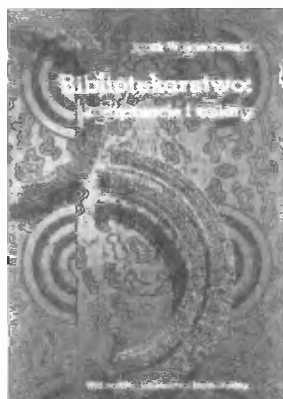
Zamówienia: Wydawnictwo SBP, Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7

Książki, które pomogą w pracy, które warto przeczytać!

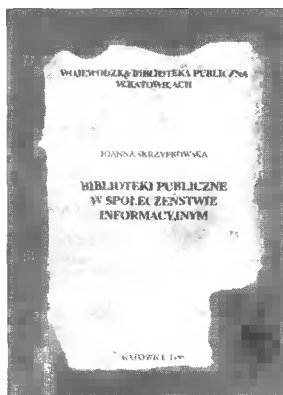
Stres, bezrobocie, rozwód. Poradnik bibliograficzny. Praca zbiorowa pod red. Elżbiety Barbary Zyberty. Warszawa: Wyd. SBP, 1999 s. 147. Propozycje i Materiały. Książka pomaga w życiu.

Celem tej interesującej publikacji jest dostarczenie odpowiedniej informacji oraz propozycji różnorodnych rozwiązań w sytuacjach trudnych dla współczesnego człowieka żyjącego w czasach napięcia, kryzysu, społecznego dysonansu i problemów zdrowotnych. Duża rola terapeutyczna winna należeć do biblioteki poprzez oferowanie odpowiedniej literatury i informacji. Niniejszy poradnik bibliograficzny obejmuje literaturę piękną i popularnonaukową. Szybkie odnalezienie odpowiedniej pozycji umożliwiają indeksy: autorski i tytułowy. Książka polecana do zbiorów każdej biblioteki jako podstawowe źródło informacji oraz do różnych ośrodków terapeutycznych.

Jacek Wojciechowski: Bibliotekarstwo. Kontynuacje i zmiany. Kraków: Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1999 s. 125.

Książka omawia aktualne problemy bibliotekarstwa w kontekście przemian komunikacyjnych i technologicznych. Utrzymana w konwencji refleksji autora nad ewolucją bibliotekarstwa i jego przemianie; charakteryzuje procesy biblioteczne oraz określa konieczne lub prawdopodobne zmiany w najbliższej przyszłości. Publikacja, łącząca teoretyczne i praktyczne propozycje, z powodzeniem może być wykorzystywana w procesie dydaktycznym pomaturalnych szkół bibliotekarskich jako podręcznik.

Joanna Skrzypkowska: Biblioteki publiczne w społeczeństwie informacyjnym. Katowice: Woj. Bibl. Publ. w Katowicach, 1998 s. 45.

Idę społeczeństwa informacyjnego jest zapewnienie dostępu do wszelkiego rodzaju informacji dla każdego, w jakimkolwiek miejscu i czasie. Ważna rola w procesie realizacji tej koncepcji przypada bibliotekom publicznym, dysponującym dużym potencjałem zbiorów, czytelników i usług. Publikacja wprowadza czytelnika w sferę zadań i usług bibliotek publicznych XXI wieku, przemian w zawodzie bibliotekarskim, problemów automatyzacji. W tej niewielkiej objętościowo broszurze czytelnik znajdzie też adresy polskich ośrodków dokumentacji europejskiej.

oprac. Jadwiga Chruścińska

Spojrzenie na Ostrołękę

Pamiętnik bibliotekarza

GRAŻYNA BILSKA

Bibliotekarze utożsamiani się zwykle z tymi ludźmi, którzy dużo czytają, rzadko się zdarza, żeby sami byli twórcami książek. Z tym większym zainteresowaniem sięgnęłam po подарowaną mi przez Tadeusza Gawrońskiego książkę pt. *Miasto specjalne Ostrołęka. Pamiętnik bibliotekarza*, wydaną przez Towarzystwo Przyjaciół Ostrołęki. Sam pomysł napisania pamiętnika uważam za rewelacyjny i w tym miejscu należałoby tylko zachęcić Koleżanki i Kolegów „po fachu” do podejmowania takich przedsięwzięć.

Sugestia zawarta w tytule: „miasto specjalne” jest intrygująca i wzbudza ciekawość, co specjalnego znajduje się w tym mieście i jaki jest jego związek z bibliotekarstwem? Po kilustronicowej lekturze łatwo poznać intencje Autora: „ocalić od zapomnienia” kawałek życia kulturalnego Ostrołęki, a w szczególności byłej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej. Jest to jakby jedna warstwa, motyw przewodni książki. Drugi — bardziej osobisty wątek związany jest z pracą i życiem osobistym Autora, przepelniony niezwykle głęboką refleksją moralną wyphywającą z doświadczenia bibliotekarskiego i wzajemnych kontaktów z niepełnosprawnymi w Dziale Zbiorów Specjalnych ostrołęckiej księżnicy.

Książka ma formę zbeletryzowanego pamiętnika, który poprzez lekturę zaprasza nas na przechadzkę z Autorem. Pomiędzy majem a sierpniem 1996 r., a więc w najpiękniejszym okresie roku, czytelnik wędruje przez miasto po to, by poznać jego historię oraz życiorysy ludzi, którzy tworzyli jego przeszłość — i także tych, którzy tworzą jej współczesne oblicze. Spojrzenie na otoczenie domu rodzinnego i dalej wędrowka po różnych instytucjach użyteczności publicznej przystosowanych lepiej lub gorzej do przyjęcia ludzi niepełnosprawnych oraz odwiedziny w bibliotece, to tylko niektóre atrakcje tej niezwyklej wędrowki.

Bardzo ciekawie opisuje Autor swoje doświadczenia z pracy bibliotekarskiej oraz refleksje z ogólnopolskich seminariów poświęconych tematyce niepełnosprawnych. Jeśli ktoś zechce, może skorzystać z gotowego scenariusza zabawy, opartego na przygodach „Koziołka Matołka”.

Autor, magister filologii polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, przekazuje czytelnika, że niepełnosprawni chcą być traktowani w codziennym życiu jak inni — bez przywilejów, ale wymagają specyficznej wiedzy z naszej strony.

Czytelnik znajdzie w tej książce bardzo cenne wskazówki jak postępować ze sprawnymi inaczej, czym kierować się we wzajemnych kontaktach, jak podróżować z osobą niewidomą, jak zachować się na spacerze.

Wzajemnej życzliwości, uczynności i tolerancji trzeba się uczyć przez całe życie, dobrze więc, że w naszym systemie edukacji znalazło się miejsce na integracyjne przedszkola i szkoły, albowiem „czym skorupka za młodu nasiąknie...”, a dostrzeganie, zrozumienie i pomoc na co dzień ludziom potrzebującym winno stać się

obowiązkiem moralnym całych społeczeństw i społeczności lokalnych. W tym też kontekście niezwykle pouczające są filozoficzne dywagacje Autora o sensie życia i solidarności międzyludzkiej odwołujące się do nauki społecznej naszego papieża Jana Pawła II.

Tadeusz Gawroński: *Miasto specjalne Ostrołęka. Pamiętnik bibliotekarza*. Ostrołęka: Tow. Przyjaciół Ostrołęki, 1998 193 s.

Moje lektury

O biblioterapii w szkole

KRYSTYNA BIENKOWSKA

Biblioterapia w szkole Ireny Boreckiej to poradnik dla bibliotekarzy, którzy chcieliby poznać terapeutyczne wartości literatury i możliwości ich wykorzystania w pracy z dziećmi i młodzieżą potrzebującą wsparcia psychicznego. Jest również profesjonalnym przewodnikiem dla tych, którzy z biblioterapią już się zetknęli i szukają inspiracji do swoich działań.

Książka składa się z dwóch części. Pierwsza ma charakter teoretyczny. Zawiera m.in. próbę zdefiniowania biblioterapii, określenia jej celów i zadań, charakterystykę biblioteki szkolnej jako pracowni biblioterapeutycznej oraz wprowadza do metodyki biblioterapii dzieci niepełnosprawne, chore, nieprzystosowane społecznie. Druga część to zbiór aneksów do praktycznego wykorzystania w biblioterapii. Są to: scenariusze i konспекty zajęć biblioterapeutycznych, przykładowy warsztat bibliograficzny biblioterapeuty, narzędzia diagnostyczne, lista lektur dla wybranych modeli postępowania biblioterapeutycznego oraz przykłady tekstów i zabaw terapeutycznych.

Autorka prezentuje ogromne możliwości wykorzystania literatury w pracy terapeutycznej. Pokazuje, jak niezwykła jest siła słowa, za pośrednictwem którego możemy przenieść się w przyjemne miejsce, spotkać się z bohaterami książek mającymi podobne problemy jak my, pobawić się słowem, a także napisać własny tekst. Najlepiej ilustrują to tytuły zamieszczonych scenariuszy zajęć biblioterapeutycznych: „Słowa niby las rosną wokół nas”, „Lecznicza moc słowa”, „Každy może być poetą”. *Biblioterapia w szkole* to książka, z której warto czerpać i pokazywać dzieciom jak można radzić sobie z własnymi emocjami, chorobą czy niepełnosprawnością, by żyć lepiej i piękniej.

Irena Borecka. *Biblioterapia w szkole. Poradnik dla bibliotekarzy*. Legnica, 1998, 127 s.

Autorka pracuje
w Wojewódzkim Ośrodku
Metodycznym
w Gorzowie Wlkp.

V Targi Wydawców Katolickich

Warszawa, 9-11 kwietnia 1999

MAŁGORZATA KISIŁOWSKA

Już po raz piąty w pierwszy weekend po Świętach Wielkanocnych odbyły się w Warszawie Targi Wydawców Katolickich. Organizuje je corocznie Stowarzyszenie Wydawców Katolickich, dzięki gościnie księży marianów (którzy użyczają sal swojego kościoła na Stegnach). Ze względu na coraz większą liczbę wystawców tym razem w pomieszczeniach kościoła odbywały się tzw. imprezy towarzyszące (spotkania autorskie, promocje książek, dyskusje), a właściwe targi przeniosły się do sali pobliskiej szkoły podstawowej.

Imprezę otworzyli prymas Polski kard. Józef Glemp oraz wiceminister Kultury i Sztuki — Jacek Weiss. Przez cały czas wystawców licznie odwiedzali zainteresowani — księgarze, bibliotekarze, czytelnicy. Ci ostatni zwłaszcza korzystali z różnorodnych propozycji dyskusji, spotkań autorskich i możliwości uzyskania autografów pisarzy.

W wydarzeniu tym, które po raz pierwszy zyskało wymiar międzynarodowy, uczestniczyło 86 wydawców z Polski oraz 16 oficyń ze Słowacji, reprezentujących tamtejsze Stowarzyszenie Wydawców Katolickich — gościa honorowego Targów. Ofertę swoją prezentowały firmy o uznanej już renomie, takie jak PIW, Znak, Więź, W drodze, PAX, Pallotinum, wydawnictwa diecezjalne i uczelniane oraz oficyny mniejsze, specjalizujące się w literaturze tematycznej lub przeznaczonej dla poszczególnych grup czytelników. Propozycje książkowe wzbogacono — tak jak w poprzednich latach — o atrakcyjną ofertę skorzystania z Internetu (wszelkie informacje o Targach były dostępne pod adresem <http://www.ksiazki.pl/twk>).

Targi stanowią jak dotąd unikatową (niestety, ale na szczęście są) możliwość swobodnego zapoznania się z aktualną ofertą wydawniczą wszystkich obecnych na tym rynku oficyń jednocześnie. Zazwyczaj na co dzień dostęp do nich jest utrudniony, rzadko która księgarnia „świecka” ma również w swoim asortymencie tytuły tzw. katolickie, chrześcijańskie. A są to tytuły bardzo różnorodne: począwszy od różnych wydań *Pisma św.* oraz tekstów liturgicznych i teologicznych, obejmują także: literaturę piękną i beletrystykę, teksty psychologiczne, historyczne, popularyzatorskie, edukacyjne, wywiady i wspomnienia, książki dla dzieci, albumy itd. — wszystkie o wspólnym, chrześcijańskim rdzodowidzie.

W piątek odbyła się również prezentacja sieci bibliotek katolickich FIDES, grupującej przede wszystkim księżnice uczelni katolickich, seminariów duchownych i zakonne.

Targi zakończył koncert Chóru Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, podczas którego wręczono — po raz pierwszy — Nagrodę Wydawców Katolickich FENIKS '99. Decyzją Jury pod przewodnictwem ks. Marka Starowieyskiego jej laureatem został ulubiony przez rzeszę wręcz czytelników poeta uśmiechu, ks. Jan Twardowski (za całokształt twórczości).

Ponadto wyróżnienia w konkursie Nagroda Wydawców Katolickich FENIKS '99 otrzymali:

- w kategorii edytorskiej Krzyż, symbol i rzeczywistość wydana przez WAM i PWN,
- w kategorii tłumacza prof. Halina Sawecka z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej za tłumaczenia wyboru dramatów Paula Claudela,
- w kategorii nauk kościelnych praca ks. Romana Dzwonkowskiego *Losy duchowieństwa katolickiego w ZSRR 1917-1939. Martyrologium*,
- w kategorii serii wydawniczej krakowskie wydawnictwo WAM za serię *Myśl Teologiczna*,
- trzy albumy ex equo: *Madonny Europy* Janusza Rosikonja oraz *Narodziny wyznawców i Pieśń o Bogu ukrytym* wydawnictwa Biały Kruc,
- w kategorii autora zagranicznego Vittorio Messori za *Czarne karty Kościoła*.

Nagrodę specjalną otrzymał komitet redakcyjny wydawanej przez Akademię Teologii Katolickiej serii *Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy*. Tym razem nie nagrodzono nikogo w kategoriach książki dziecięcej i młodzieżowej.

Przyznano także dyplomy uznania za promowanie książki katolickiej: redakcji programu *Credo* z TVP, *Księgozbiorowi* TV Niepokalanów, Januszowi Sobierajowi z *Wiadomości*, Ewie Hołubowicz z IAR, Radiu Plus i Alicji Wysockiej z *Gościa Niedzielnego*. Nagrodę otrzymali również: Tadeusz Pilas ze Studia Komputerowego MEDIAN za promocję książek w Internecie oraz miesięcznik „Notes Wydawniczy”.

Dzięki wielu staraniom Stowarzyszenia Wydawców Katolickich impreza zyskała już sobie stałe miejsce w kalendarzu wydarzeń książkowych. Dobrze zorganizowane, stanowią doskonałą okazję zapoznania się z aktualnym stanem rynku, nowościami wydawniczymi, autorami, wydawnictwami. Miejmy nadzieję, że za wydawcami słowackimi podążą następni i Targi staną się ciekawą imprezą o charakterze międzynarodowym.

BOGDAN KLUKOWSKI

Walka o życie

(w branży książkowej)

Zawód księgarza ulega tym samym przekształceniom co i inne zawody w obliczu konkurencji. Jeszcze czterdzieści lat temu modelowym rozwiązaniem w Europie czy w Stanach Zjednoczonych była gęsta sieć prywatnych księgarń, należących od kilku pokoleń do rodziny lub spadkobierców. Wówczas jednak książka uznawana była za nośnik intelektu, wiedzy i ważny element kultury, a ludzie ją wydający, sprzedający w księgarniach i udostępniający w bibliotekach byli depozytariuszami wartości, które wyznaczały naszą tożsamość i lokowały ją w określonej przestrzeni historycznej.

Od tego czasu zmieniło się wiele, weszła do sprzedaży masowa książka kieszonkowa, która stawała się coraz mniej zindywidualizowanym towarem, sprzedaż wyszła na ulice, wkroczyła do supermarketów, stacji benzynowych i kiosków z gazetami. Robert Escarpit w swojej *Rewolucji książki* pisał wówczas, że książka z natury jest czymś dwoistym a przez to nieczystym: łączy w sobie cechy duchowe z elementami merkantylnymi. Myślę, że to właśnie wtedy, na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych kończącego się stulecia książka straciła swój charakter, można powiedzieć, że utraciła swoje dziedzictwo. Zmienił się styl sprzedaży, zniknęły zaciszne księgarnie, pojawiały się punkty sprzedaży książek.

Nasz ruch wydawniczy i księgarstwo przeżywało wówczas inną rewolucję: na siłę scentralizowane i oddane pod kuratelę państwa i duchową opiekę polityki tęskniło za swobodą poszukiwań i swobodą ekonomiczną. Ekwilibrystyka związana z wyprowadzeniem w pole cenzury i wymijaniem sztywnych zasad gospodarki scentralizowanej zabierały wprawdzie dużo czasu, ale jeszcze go wystarczało na dostarczenie do obiegu społecznego dzieł wartościowych od strony intelektualnej jak i walorów artystycznych.

Początek lat dziewięćdziesiątych, kiedy polskie księgarstwo i ruch wydawniczy wystartowały do pracy w nowych warunkach społecznych i ekonomicznych, przyniósł kolejną rewolucję o zasięgu światowym, której tradycyjna książka była już tylko jednym z elemen-

tów. Stało się to zaś za sprawą elektronizacji i ucyfrowienia w przekazywaniu i przechowywaniu informacji. Przypuszczalnie wszyscy zostaliśmy zaskoczeni, ale księgarze najbardziej. Walka o niezależność ekonomiczną stała się głównym celem, i to na kilku płaszczyznach. Nastąpiła reorientacja tradycyjnych odbiorców, którzy zaczęli poszukiwać w księgarniach nagrań muzycznych, gier komputerowych, a następnie CD-ROM-ów. To wszystko naraz, wraz z książkami i perfumami znajdowali w supermarketach, megamarketach i w agresywnej ofercie sprzedaży wysyłkowej, tu głównie przez sieć klubów książki.

Powstały silne ekonomicznie sieci sprzedaży książek (przez wykup małych księgarń) i przez to koncentracja kapitału i zasobów ludzkich. W Europie już funkcjonuje kilka sieci księgarń sfederowanych pod jednym dachem, dyktujących warunki wydawcom i zagrożających księgarzom indywidualnym, pragnącym pracować na swój rachunek i wedle własnych upodobań. Niektóre z tych sieci mają po kilkaset księgarń, centralnie zaopatrywanych i sprzedających książki z kalendarzem w rękę. A tu jeszcze dochodzi publikowanie elektroniczne i wszechobecny Internet. Książki można zamawiać z oferty liczącej kilka milionów tytułów, tak — kilka milionów. Jak to się ma do kilku czy kilkunastu tysięcy w tradycyjnej księgarni?

Co zatem robią uparci księgarze niezależni?

Bogatsi tworzą własne strony internetowe i próbują konkurować z kolosami, takimi jak amerykański Amazon czy niemiecki BOL, należący do Bertelsmanna. Ale to nie starcza na długo, gdyż giganci oferują absolutnie konkurencyjne rabaty i bezpłatną wysyłkę, a także możliwości rezygnacji z zamówienia i zwrotu książek w wyznaczonej księgarni.

Księgarze amerykańscy należący do Związku Księgarzy Amerykańskich (ABA) zamierzają w najbliższym czasie uruchomić własną platformę internetową, służącą pomocą w kontaktach handlowych księgarzy niezależnych, działających samodzielnie. Jest to odpowiedź na zachowanie dwóch kolosów internetowej sprzedaży książek: Amazon.com i Barnesandnoble.com. Zaletą inicjatywy zwanej Book Sense będzie to, że zamówioną przez Internet książkę klient będzie otrzymywał z najbliższej położonej księgarni.

Udział księgarń niezależnych w sprzedaży książek rynkowych w USA wynosił w 1991 r.

32%, obecnie spadł do 17%. Trzeba przy tym pamiętać o skali obrotów i zasięgu: niezależna księgarnia amerykańska ma średnio 270 tysięcy klientów, zaś niezależna księgarnia niemiecka tylko 17 tysięcy.

Właśnie w Niemczech w odpowiedzi na monopolistyczne zapędy Bertelsmanna została powołana księgarnia internetowa, której udziałowcami będą dwa duże wydawnictwa książkowe i prasowe oraz telekomunikacja. Tam zresztą Związek Księgarstwa Niemieckiego od kilku lat ma ofertę internetową dla czytelników, obecnie znajduje się w niej 800 tysięcy tytułów i zapewne w ciągu dwóch lat ich liczba przekroczy milion.

Wydawcy niemieccy, atakowani przez izby skarbowe odpisami podatkowymi za magazynowanie książek coraz częściej korzystają z nowej techniki produkcji książek zwanej po angielsku *printing on demand* (druk na życzenie). Polega to na druku książek w minimalnych nakładach według aktualnych zamówień księgarzy, przez co unika się kosztów składowania i opłat podatkowych za zapasy magazynowe.

Ku zadowoleniu wielu wydawców i księgarzy niemieckich nie udało się eksperyment polegający na łączeniu w prywatnych księgarniach sprzedaży asortymentu zamawianego przez księgarza i książek z Klubu Bertelsmanna. W ciągu dwóch lat Bertelsmann znalazł tylko pięć księgarń niezależnych, godzących się na taką formę współpracy i po cichu wycofał się z mocno reklamowanej formy sprzedaży.

Można więc powiedzieć, że w branży książkowej w świecie widać zjawiska podobne do tych, które obserwujemy wśród istot żyjących w zbiornikach wodnych: duzi połykają mniejszych, silniejsi pokonują słabszych, a wszyscy narzekają, że w tej wodzie to im się źle pływa.

Podobnie zaczyna się dzieć i w naszym ruchu wydawniczym. Tyle tylko, że tu trudno o rekina, a i szczupak nie trafia się często, choć niektóre z nich pływają z pełną sakiewką i czekają na dogodny okazje. Wykupuje się upadające księgarnie dawnych „Domów Książki”, więksi wydawcy tworzą własne sieci dystrybucji, a i wszędybolski Bertelsmann daje o sobie znać. To może już jednak jesteśmy w tej wspólnej Europie książkowej?

Wydawnictwo przyjazne nauczycielom

Działa na rynku książki edukacyjnej w Polsce od 1992 r. Jego siedziba mieści się w Golezowie, niedaleko Cieszyna, w pobliżu granicy polsko-czeskiej. Dla swoich czytelników przygotowało ofertę wydawniczą, liczącą ponad 65 pozycji książkowych. Oficyna specjalizuje się w wydawaniu różnego rodzaju poradników metodycznych dla nauczycieli, podręczników oraz zeszytów ćwiczeń dla uczniów.

Wielką popularnością wśród nauczycieli cieszą się *Scenariusze lekcji*. Stanowią one nowatorski cykl opracowań systematycznych wykładów z danej dziedziny wiedzy i inspirują pedagogów do dalszego doskonalenia własnego warsztatu pracy. Każda omawiana w *Scenariuszu* lekcja pokazuje różne możliwości interpretacyjne i metodyczne poszczególnych tematów i problemów. Niektóre z metodycznych ujęć lekcji mają cechy nowatorskie, eksponują nie tylko integracyjność, ale też systematyczność, komunikatywność i za-

daniowość, czyli podstawowe założenia reformowanej szkoły. Młodzi nauczyciele bardzo wysoko cenią sobie wydawnictwa metodyczne INNOWACJI, o ich uznaniu świadczą liczne listy, które napływają do kierownictwa tej oficyny edytor-skiej: „*Brawo! Nareszcie coś, co zapełnia pustkę*”

na rynku... W pozycjach tych dostrzegam nie tylko pomoc metodyczną, ale również źródło inspiracji i poszukiwań twórczych rozwiązań w prowadzeniu lekcji". Szczególnym zainteresowaniem cieszy się nadal publikacja Joanny Gawlikowskiej *Przeboje prozy XX w. Literatura światowa i najnowsza polska. Propozycje zajęć fakultatywnych z języka polskiego*. Nowością jest propozycja podręcznika tej samej autorki *Antyk – Barok. Teksty, konteksty, ćwiczenia*. Dobrze przyjęte przez czytelników są scenariusze imprez okolicznościowych i uroczystości szkolnych. W tej serii ukazały się dotychczas dwie pozycje, ostatnio: *Uroczystości – scenariusze imprez okolicznościowych dla gimnazjów i liceów. Praca zbiorowa*.

Wydawnictwo INNOWACJE, wychodząc na przeciw reformie edukacji, przystąpiło do opracowania i następnie wydawania... programów szkolnych: dla szkoły podstawowej (kl. 1-6) i gimnazjum, zgłaszając je do konkursu Ministra Edukacji Narodowej.

W ofercie wydawniczej znajdują się również publikacje multimedialne do nauki języka angielskiego oraz do nauczania języka i umiejętności czytania dla osób dyslektycznych.

Książki oficyny INNOWACJE docierają do coraz szerszego kręgu nauczycieli (nie tylko tych młodych) i bibliotekarzy. Są wysoko cenione i oczekiwane.

oprac. J. CIURUSIŃSKA

Świat książki dziecięcej

LIDIA BŁASZCZYK
EWA GRUDA

RECENZJE

■ Kubuś Puchatek jest dobry na wszystko

Są takie książki, które napisano tak jak gdyby autor przeczuwał nadejście epoki, w której przemożna chęć zarobienia na cymkolwiek zaowocuje tzw. produktem totalnym. Dobrze jest wszystko — od filmu wideo, poprzez odżywkę dla maluchów, koszulki, nocniki i plecaczki. Byłe kojarzyło się z ulubioną książeczką, zarówno dzieciom jak i rodzicom. Im przede wszystkim, wszak to oni mają sięgnąć do portfela. Do takich książek należy niewątpliwie *Kubuś Puchatek* A. A. Milne'a. O jej wartościach literackich i wychowawczych napisano już właściwie wszystko — wreszcie przyszła więc pora na robienie pieniędzy. Nie miejsce tu na wymienianie licznych adaptacji: filmowych, radiowych i teatralnych; to wszystko mieści się jeszcze (lub powinno) w dziedzinie sztuki wysokiej. Ale jak nazwać owe wytwory, w których z bohaterów Milne'a zostały jedynie niewyraźne kontury i hasła niczym zawołanie herbowe: rozbrzykany Tygrys, Sowa przemądrzała, ponury Kłapouchy, no i Prosiaczek... właściwie Prosiaczek nie ma zawołania, jest po prostu małym i chudziutkim dodatkiem do dużego i tłuściutkiego Puchatka. A Puchatek? No cóż, to po prostu miś o Bardzo Małym Rozumku. I te wszystkie książeczki właśnie takie wrażenie sprawiają — jak gdyby ich autorzy o tym głównie

pamiętali. A przecież z tym Małym Rozumkiem to chyba niezupełnie tak, prawda?

Wydawałoby się, że przez lata wznowień, coraz to nowych przekładów i adaptacji wydawcy wyczerpali wszelkie możliwości kryjące się w klasycznych już utworach Milne'a. Były przecież i pomoce szkolne z Kubusiem, jako też łamigłówek, różne gry i książeczki-zabawki dla najmłodszych dzieci, które jeszcze nie potrafią czytać. Dla trochę starszych zaś — i dla dorosłych też — wydaje się poradniki całkiem praktyczne o życiu i jego pułapkach. Nie zapominajmy też o książkach kucharskich, a raczej zbiorach przepisów przeznaczonych dla dzieci. W końcu nie tylko Kubuś Puchatek był smakiem.

Ostatnio aż dwa wydawnictwa rzuciły na rynek kolejne książeczki tego typu. Wymyślone ongi przez brytyjskie wydawnictwo „Dutton Children's Books” zaprezentowały polskim czytelnikom: „Dom Wydawniczy REBIS” i „Prószyński i S-ka”. Pierwszy edytor zaproponował następujące dziełka: *Pokrzepnik fizyczny Kubusia Puchatka*, *Mały poradnik Kubusia Puchatka*, *Etykietyk towarzyski Kubusia Puchatka* i *Mały ponurnik Kłapouchego*. Zawierają one przede wszystkim cytaty z *Kubusia Puchatka* i *Chatki Puchatka*, oraz krótkie porady dotyczące różnych sytuacji życiowych. Natomiast „Prószyński i S-ka” wydał (w tej samej szacie graficznej) trzy tomiki dla dzieci-smakoszy: *Kubuś Puchatek zaprasza na piknik*, *Kubuś Puchatek zaprasza na ciasteczka* i *Kubuś Puchatek zaprasza na podwieczorek i małe conieco*. Dostrzegłam też w księgarniach *Notesik Kubusia Puchatka*, który rzeczywiście może służyć do robienia notatek, a każdą stronę ozdabia... no co? Oczywiście cytaty ze słynnego dzieła Milne'a...

Zastanawiam się, jaką korzyść może odnieść czytelnik z „produktu totalnego”. Bo korzyść autorów i wydawców jest oczywista. Czy jednak takie podczepianie się pod znany symbol i bezustanne przerabianie cudzych pomysłów nie zemści się kiedyś? Przecież czytelnicy znudzą się w końcu i zapragną czegoś nowego. Ale może te wszystkie działania są tylko znakami naszej schyłkowej epoki, tak bogatej w wynalazki techniczne, a jednocześnie tak ubogiej w odkrycia artystyczne. Lepiej więc nicować starocie niż propagować nowości?

(Lidia Błaszczuk)

- Kubuś Puchatek zaprasza na piknik. Warszawa: „Prószyński i S-ka”, 1999
- Kubuś Puchatek zaprasza na ciasteczka. Warszawa: „Prószyński i S-ka”, 1999
- Kubuś Puchatek zaprasza na podwieczorek i małe conieco. Warszawa: „Prószyński i S-ka”, 1999
- Notesik Kubusia Puchatka. Warszawa: „Prószyński i S-ka”, 1998
- Etykietnik towarzyski Kubusia Puchatka. Poznań: „Rebis”, 1998
- Mały poradnik Kubusia Puchatka. Poznań: „Rebis”, 1998
- Pokrzepnik fizyczny Kubusia Puchatka. Poznań: „Rebis”, 1998
- Mały ponurnik Kłapouchego. Poznań: „Rebis”, 1998

■ Szukajcie tego, co w górze (Kol. 3, 1)

Jak co roku odwiedziłam salony wystawowe Targów Wydawców Katolickich i jak co roku wyglądałam dobrych książek dla dzieci — czegoś, załóżmy, na miarę namijskich opowieści Lewisa... Bestselleru nie było, o czym świadczy również werdykt jury w dziedzinie literatury dla najmłodszych — przyznano zaledwie wyróżnienie. Ale tytułów było sporo. Liczne adaptacje *Pisma św.*, najczęściej w pięknej oprawie graficznej, katechizmy, książeczki dla maluchów (także do kolorowania), czasopisma, gry, puzzle, filmy animowane o tematyce religijnej. Chyba każde wydawnictwo miało w swej ofercie „coś dla dzieci”.

W tej książce przyciągnęła mój wzrok zabawna okładka — śmieszne, zadolowane dzieciaki obejmowane przez mężczyznę w królewskiej koronie. W tle charakterystyczna sylwetka baśniowego zamku. Tytuł: *Nie tak, jak u zbójców...* Ursuli Marc. Baśni? Raczej fantastyczna przypowieść dla dzieci. O tym, jak mały zbójcki chłopak obudził się kiedyś w królewskim pałacu jako jedno z licznych królewskich dzieci. Wcześniej zbójcy zbili go do nieprzytomności. Może nawet umarł. Autorka nie dopowiada tego do końca. Dalsze przygody Tomka mogą więc rozgrywać się zarówno w świecie będącym metaforą chrześcijańskiego nieba, jak i w rzeczywistości symbolizującej królestwo Boże na ziemi. Nie ma

to większego znaczenia. Czternaście przygód Tomka, opisanych w książce, to kolejne etapy przystosowywania się chłopca do nowych dla niego praw — praw miłości, nadziei i ufności. Przy czym bohater nie pozostaje beczynny — Ojciec i jego królewski Syn uświadamiają mu wprawdzie, że jest kochany za samo swoje istnienie („za Bóg zapłać”, jak mówi ksiądz Twardowski, *nota bene* zdobywca targowego *Feniksa*), ale przeznaczono mu też do wypełnienia ważną misję wymagającą nie byle jakiej waleczności — ma doprowadzić do królestwa swoich dawnych kamratów. W opowieści zręcznie połączono przygodę i przesłanie teologiczne. W każdej przygodzie odnajdujemy echo ewangelicznych nauk — o miłości nieprzyjaciół, o synu marmotwanym, o słabości, która jest siłą, a nade wszystko o tym, że każda ludzka wina została raz na zawsze odkupiona. Książka ma więc jednocześnie pewien walor terapeutyczny. Uczy trudnej sztuki wybaczenia — także i sobie — oraz pomaga dziecku uwierzyć, że jest potrzebne, kochane i zawsze warte miłości. Zachęca również do tzw. pracy nad sobą, która okazuje się tak samo ważna, jak trening sprawności fizycznej. Warto zaznaczyć, że powaga przesłania nie ciąży nad tekstem, który pozostał czytelny i prosty. Duży druk i zabawne rysunki mogą zachęcić do lektury już ośmioletnie dzieci.

(Ewa Gruda)

- Ursula Marc. *Nie tak, jak u zbójców...* Warszawa: Kernel Plus S3, 1998

Autorki pracują w Muzeum Książki Dziecięcej w Bibliotece Miasta st. Warszawy — Bibliotece Głównej

Propozycje edytorskie Wydawnictwa Dolnośląskiego

MAŁGORZATA KISIŁOWSKA

Wydawnictwo Dolnośląskie z Wrocławia, jego dyrektor Andrzej Adamus oraz poetka Adriana Szymańska, dziennikarka Iwona Smolka i Krzysztof Kolberger byli w dniu 30 marca 1999 r. gośćmi kolejnego spotkania z cyklu *Salon Wydawców Biblioteki Narodowej*.

Wydawnictwo to powstało w roku 1986, odpowiadając na dostrzeżone ówczesne braki polskiej literatury współczesnej w ofercie edytorskiej regionu. Pierwszą jego książką były wspomnienia Joanny Konopińskiej *Tamten wrocławski rok 1945-46*. W 1987 r. ukazało się łącznie 8 tomów; obecnie średnia produkcja roczna to tytułów 30.

Z założenia Wydawnictwo Dolnośląskie jest oficyną małą, ale stale — i chyba można już stwierdzić, że skutecznie — poszukującą swojej tożsamości. Wśród jego autorów wymienimy Miłosza, Różewicza, Efraima Kiszona, Iwaskiewicz, Herberta, Długosza, Lipską, Grześczaka, Szymańską, Singera, Vonneguta, Wojdowskiego. Obok idei samodzielności redaktorzy stale dbają przede wszystkim o to, aby wydawać książki jednocześnie chciane i potrzebne, ale także i dochodowe, odpowiadające potrzebom czytelników. Takie właśnie okazały się popularne tytuły *Kresy* czy *Wojtyła*, sprzedane w wysokich nakładach.

Najlepszą wizytówką Wydawnictwa są znane i przygotowywane na wysokim poziomie merytorycznym i edytorskim serie: *A to Polska właśnie*, *Biblioteka Klasyki* (kanon literatury pięknej w twardej, eleganckiej oprawie), *Seria z Gawronem* (klasyka powieści kryminalnej, m.in. dzieła Agaty Christie) oraz *Biblioteka Pisarzy Żydowskich*.

Ta pierwsza, w której ukazały się dotychczas 23 książki, jest doskonale odbierana przez czytelników, krytyków, całe środowisko wydawniczo-księgarskie. Zebrała już wiele nagród i wyróżnień (w tym np. od Porozumienia Wydawców Książki Historycznej). W niej właśnie planuje się w tym roku takie tytuły, jak *My z Napoleonem*, *W czasach trylogii*, *Gdańsk*, *Giedroyc i Kultura*, *Galicja*, *Schulz*, *Chopin* oraz *Zakony i mnisi*.

Pozycję oficyny na rynku wydawniczym i czytelniczym najlepiej ilustrują otrzymane już nagrody, przede wszystkim zaś *Ikar 1995*, przyznany „za wszechstronną ofertę wydawniczą, oryginalne inicjatywy edytorskie i umiejętność podejmowania ryzyka”. Ten ostatni człon uzasadnienia wiąże się z pewnością z udaną (choć trudną) prywatyzacją (1991) i umiejętnym odnalezieniem się w nowych warunkach ekonomicznych. Poza tym Wydawnictwo Dolnośląskie otrzymało także nagrody Rady Miasta Wrocławia i Prezydenta Wrocławia.

Co dalej? Nowoczesne spojrzenie na książkę oraz plany na przyszłość zwiastuje np. wydanie almanachu na CD *Mickiewicz*. Wydawnictwo nie rezygnuje jednak z publikowania także książek trudnych, ważnych kulturowo, dbając jednocześnie o utrzymanie pulapu stałych obrotów, pozwalających na funkcjonowanie na rynku.

Wydawnictwo Dolnośląskie znane jest również z edukacyjnych książek dla dzieci — niegdyś były to serie na licencji Hachette, obecnie planowana jest od września br. nowa, tym razem polska seria edukacyjna, wspierająca zwykły tok kształcenia.

Spotkanie zakończyła prezentacja i promocja najnowszego zbioru wierszy Adriany Szymańskiej pt. *Opowieści przestrzeni*, o którym opowiadały Autorka i Iwona Smolka, a Krzysztof Kolberger dołączył swoje interpretacje kilku utworów.

Drodzy Czytelnicy!

Oferujemy Wam nową książkę (red. J. Wołosz)

„NARODOWE I REGIONALNE SERWISY BIBLIOGRAFICZNE”

Jest to 26 tom z serii „Propozycje i Materiały”.

Zawiera on najnowszą wiedzę na temat bibliografii regionalnej w Polsce i jej powiązania z pracami Biblioteki Narodowej a to wszystko w kontekście automatyzacji.

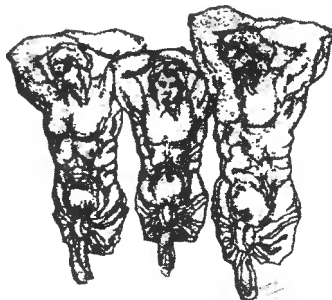
Stron 112, cena 18 zł.

Do nabycia — jak zwykle — w Dziale Promocji i Kolportażu SBP w Warszawie ul. Hankiewicza 1. Zamówienia tel. 822-43-45.

Wydawnictwo SBP

Biblioteka pod Atlantami

Kalejdoskop jubileuszowy

ANDRZEJ TYWS

Minęło już 5 lat od momentu, gdy z niejakim zaciekawieniem, by nie powiedzieć podnieceniem wałbrzyskanie i goście z Polski przekraczali progi Biblioteki pod Atlantami, która przez wiele lat skrywała swoje oblicze za potężnym, niedostępnym płotem.

A potem wszystko potoczyło się lawiną! Pod Atlantami upływ czasu mierzy się nie wskazówkami zegara, ale subiektywną miarą zdarzeń, imprez, wizyt i uroczystości.

Biblioteka tkwi w samym sercu miasta — określenie to nie jest tylko informacją topograficzną, ma sens głębszy, symboliczny. Dajmy jednak przemówić faktom.

Każdego dnia klamkę głównych drzwi naciska od 700 do 1200 osób. Gdyby zsumować rekordową frekwencję we wszystkich działach — wypada nieomal 3000. Pod względem wskaźników frekwencyjnych z biblioteką może chyba konkurować tylko dworzec Wałbrzych Miasto.

W wypożyczalni głównej rejestruje się rocznie 9000 czytelników, w oddziale dla dzieci ponad 3500. Uwaga, to rekord w skali Dolnego Śląska! Ponad 24 000 odwiedzających przewraca kartki i studiuje teksty 100 000 książek i czasopism udostępnianych każdego roku na miejscu w czytelnich. Szczęśliwcy, którym udaje się zdobyć pożądane tytuły, wypożyczają na zewnątrz 200 000 książek, dokładnie tyle, ile mamy w zbiorach. Całe szczęście, że książek nie wypożycza się na cały rok, bo nie byłoby ani jednego egzemplarza na półkach.

Od momentu otwarcia do dziś kupiliśmy ponad 40 000 książek. Uwaga, to kolejny rekord na Dolnym Śląsku! Łatwo policzyć, ile to kosztuje zważywszy, że średnia cena książki oscyluje wokół kwoty 15-30 zł. Czy to wystarcza? Oczywiście, nie. Bywają dni, gdy kilkanaście osób pyta o tę samą książkę, najczęściej z ekonomii, prawa, zarządzania.

W gronie usługowych rekordzistów sytuuje się dział zbiorów audiowizualnych, który w roku

1993 udostępnił 1900 jednostek, a w roku 1997 — 19 000 oraz pracownia regionalna, która w omawianym okresie zanotowała wzrost udostępnionych zbiorów z 5000 do 21 000. W gronie gigantów prym wiedzie wypożyczalnia główna rejestrująca ponad 50 000 odwiedzin i 150 000 wypożyczonych zbiorów rocznie.

Niewielka odległość, jaka dzieli budynek dawnej biblioteki przy ul. Sienkiewicza od kompleksu obiektów Biblioteki pod Atlantami zamienia się w przepaść ogromną, frekwencyjną, cywilizacyjną.

Najlepiej, jak sądzę, ilustruje to kalejdoskop, który pokazuje wałbrzyską księżnicę w kontekście regionalnym i ogólnopolskim. A zatem Biblioteka pod Atlantami:

- jest wydawcą jedynej na Dolnym Śląsku i najbardziej aktualnej w kraju „Bibliografii regionalnej”,
- posiada największy i oferujący niezwykle bogaty program kulturalny i edukacyjny zespół bibliotek dla dzieci i młodzieży,
- jest jedyną w Polsce biblioteką wpisaną do kontynentalnej sieci „Domów Europy”,
- realizuje unikatowe interdyscyplinarne cykle edukacyjne: „Obecność sztuki w bibliotece”, „W Zjednoczonej Europie”, „Dziecko w bibliotece”, „Blżej regionu”,
- prowadzi jedyną w kraju profesjonalną Galerię Książki, posiada bogaty dorobek wystawienniczy w zakresie współczesnej plastyki,
- odwiedza ją największa w kraju liczba grup zorganizowanych (do 300 rocznie),
- ma jedyną w kraju ofertę wydawniczą obejmującą 60 różnicowanych publikacji: druki bibliofilskie, materiały metodyczne, informatory, bibliografie, almanachy, monografie, tomiki poetyckie oraz katalogi i druki specjalne do wystaw — realizowaną w całości siłami pracowników biblioteki,
- należy do najczęściej opisywanych i ocenianych instytucji bibliotecznych w kraju — w latach 1993-1998 ukazało się ponad 300 większych artykułów, recenzji i wywiadów w prasie ogólnopolskiej i regionalnej oraz 180 mate-

riałów radiowych i telewizyjnych (w tym kilka na ogólnopolskiej antenie TV).

Każdy rok dorzuca nowe programowe propozycje o zasięgu ponadlokalnym: Forum Prasy Lokalnej, Panoramy Wydawców, konkursy recytatorskie, spektakularne imprezy promocyjne wybitnych twórców (Marian Jachimowicz), przedstawicieli środowiska literackiego (Almanach Wałbrzyski. Literatura. Fotografia) bądź plastycznego (Triennale plastyki wałbrzyskiej).

Miarą zainteresowania i popularności Biblioteki pod Atlantami są liczne wizyty i obecność znakomitych postaci ze świata polityki, kultury i gospodarki. Bywali tu artyści najwyższego formatu: Zanussi, Wajda, Morgenstern i hierarchowie kościoła — biskup Rybak, ordynariusz diecezji legnickiej, fińscy dziennikarze, holenderscy artyści, ambasador Unii Europejskiej — Rolf Tilmans i potomek słynnego rodu Montgolfier wslawionego pierwszymi lotami balonem, sławny kardiolog Zbigniew Religa i A. Humbert — kustosz paryskiego Louvru, Jurij Kaszew — ambasador Rosji w Polsce, Elżbieta Dzikowska (ale bez

T. Halika), ówczesny Minister Kultury i Sztuki — Zdzisław Podkański, pierwsza organizatorka wałbrzyskiej ksiąźnicy — Fryderyka Liberman z Izraela, goście oficjalni i dyplomaci z Czech, Niemiec, Włoch, Francji, Rosji, wysocy urzędnicy Unii Europejskiej z Brukseli, Strassburga i Luksemburga itd. itd., a także niezliczone wycieczki i grupy bibliotekarskie od Chełma na wschodzie, po Olsztyn na północy i Zieloną Górę na zachodzie Polski.

Biblioteka pod Atlantami ma już dziś bardzo wyrazisty wizerunek publiczny. Jego oryginalność polega na harmonijnym łączeniu tradycji widocznej w pieczołowicie rekonstruowanej historii obiektu, akcentowaniu walorów zabytkowej architektury oraz historyzującej stylizacji wnętrza z nowoczesnością, otwarciem na świat nowych mediów i technologii. Otoczona zabytkowymi murami przestrzeń biblioteczna jest miejscem wędrówek, konfrontacji przenikania się wartości i archetypów, idei i symboli. Dzięki temu książka, wiedza, informacja, literatura i sztuki piękne objawiają się tu odbiorcy w coraz to nowych, oryginalnych perspektywach i kontekstach.

Tora w wałbrzyskiej Galerii Książki

● Niewiele jest na świecie ksiąg, które miałyby takie znaczenie w życiu narodu, taką rangę jak Tora. Przez 2000 lat Żydzi — naród bez kraju — właśnie Torę nazywali swoją ojczyzną. Nie sposób wyobrazić sobie galerii prezentującej wystawy książki, która nie zaplanowałaby pokazu owej świętej księgi Żydów. Galeria Książki Biblioteki pod Atlantami w Wałbrzychu wystawę Tory przygotowała na jubileusz pięćdziesiąt lat funkcjonowania placówki.

Centralne miejsce na wystawie zajęły dziełnastowieczne rodąły, czyli nawinięte na wałki zwoje Tory — jeden z rozwiniętym fragmentem tekstu, drugi ceremonialnie ubrany w sukienkę i koronę, wyposażony w tarczę (tas) i jad. Tasy, czyli srebrne tarcze, służące do oznaczania miejsca, w którym zwój jest rozwinięty oraz jady — czyli wskazówki w kształcie rączki, którymi odczytujący Torę w synagodzie wodzili po jej tekście, respektując zakaz dotykania liter palcem, są prezentowane również osobno. Na wystawie znalazły się także pięknie zdobione rimmony, zakładane na wałki rodąłu wmiennie z koroną, jak również przedmioty świadczące o obecności tekstów Tory w codziennej modlitwie i powszednim życiu Żydów — tefilin, czyli przymocowane do rzemieni skórzane „pudeł-

eczka” z pergaminowymi zwiłkami zawierającymi wersety Księgi, które modlący się Żydzi przywiązują sobie do czoła i ramienia, zgodnie z zapisanym w Torze nakazem „przywiążesz je (słowa) jako znak do twej ręki i będą ci oznaką między oczami”, a obok nich pergamin z mezuzy, drewnianej tabliczki, którą Żydzi wieszają u drzwi swojego domu jako znak i jako amulet dla ochrony przed złem. Są na wystawie drobniaki związane ze świętym poświęconym Torze („Simchat Tora” — „Radość Tory”) oraz drobne druczki użytkowe z motywem owej Księgi.

Pokaz eksponatów, których użyczyło wałbrzyskiej Galerii Muzeum Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie, uzupełniały fotografie wykonane przed rokiem 1939 w różnych regionach Polski, przedstawiające Żydów z Torą.

Na marginesie dodajmy, że w planach wystawienniczych Galerii Książki jest jeszcze kilka wystaw ksiąg „ważnych jak ojczyzna” — wśród nich ksiąg Ormian, które naród ów chronił z nadzwyczajnym poświęceniem, upatrując w nich gwarancję przetrwania oraz Ewangelii, która zostanie zaprezentowana jako „księga dla świata” — w przekładach na 64 języki (m.in. egzotyczne — suahili, bantu, japoński, maoryski).

Andrzej Tyws jest dyrektorem
Biblioteki pod Atlantami
w Wałbrzychu

Wielokierunkowa edukacja uczniów

w warunkach współpracy biblioteki szkolnej z biblioteką publiczną

KAZIMIERA BAJUS
GRAŻYNA STEMPNIAK

Pracując w bibliotece Szkoły Podstawowej nr 51 im. S. Linkego w Łodzi staramy się urozmaicać naszą pracę z dziećmi i młodzieżą — dlatego szukamy nowych, atrakcyjnych form. Ogromnie pożyteczne w tym zakresie okazały się różnego rodzaju prelekcje, spotkania autorskie, wystawy i lekcje biblioteczne organizowane w Dzielnicowej Bibliotece Publicznej im. Wł. St. Reymonta.

Współpraca z tą biblioteką rozwija się od wielu lat, a częstotliwość odwiedzin naszych uczniów w tej placówce, zwłaszcza w ostatnich kilku latach rośnie. Sprzyjają temu warunki lokalowe, bogactwo księgozbioru, a przede wszystkim gościnność gospodarzy tej biblioteki, którzy z uśmiechem przyjmują grupy uczniów z naszej szkoły, od najmłodszych klas poczynając, a na ósmym kończąc. Dla wszystkich znajdzie się tam coś atrakcyjnego, stosownie do wieku i zainteresowań.

Co roku nasi uczniowie uczestniczą w wielu prelekcjach o bardzo różnorodnej tematyce. W świat teatru wprowadził uczniów aktor Teatru Muzycznego w Łodzi — Mirosław Siedler, realizując cykl prelekcji, które dotyczyły narodzin kina, technik realizacji spektaklu, struktury teatru. Uczestniczyli w nich uczniowie kl. VII-VIII. Młodszy mieli okazję poznać tajniki gry aktorskiej z użyciem kukiełek oraz obejrzeć fragmenty spektakli dla dzieci w wykonaniu aktorów teatru „Arlekin”. O muzyce ciekawie opowiadał pan Cezary Kanar, pracownik Centrum Kultury Młodych. Przybliżył młodzieży gatunki muzyki rozrywkowej, historię rocka oraz fenomen muzyki Beatlesów. Łódzką secesję i zabytki naszego miasta i regionu prezentował Zbigniew Wojalski — wiceprezes Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, autor wielu książek o Łodzi.

Następny cykl prelekcji, poparty projekcją filmów i przezroczy przybliżył uczestnikom spotkań najbardziej znamienite skarby kultury polskiej jak: Wawel, Zamek Królewski, Łazienki i Wilanów.

Kolejne prezentacje dotyczyły stylów w literaturze i sztuce. Uczniowie poznali wówczas najśłynniejsze nazwiska polskiego i światowego impresjonizmu, najciekawsze budowle baroku i ich charakterystyczne cechy.

Dużą popularnością wśród naszych wychowanków i nauczycieli cieszyły się prelekcje dotyczące kultury bycia i współżycia w grupie.

Szczególnie cenione są spotkania z autorami książek. Młodzież miała okazję osobiście poznać Lucynę Skompską, Annę Sztaudynger-Kaliszewicz, Zdzisława Szczepaniaka.

Co roku uczniowie klas ósmych mają możliwość rozmawiać o problemach wieku dojrzewania podczas spotkań z lekarzem.

Ponadto nasi uczniowie uczestniczą w wielu lekcjach bibliotecznych, które z uwagi na to, że odbywają się w przestronnej sali imprezowej i są ilustrowane różnorodnymi księgozbiorem, są bardzo atrakcyjne.

W Roku Sienkiewiczowskim mieliśmy możliwość zwiedzania wystawy o życiu i twórczości Henryka Sienkiewicza. Wśród eksponatów znalazły się prace uczniów naszej szkoły w postaci projektów obwolot powieści tego pisarza.

W związku z 575 rocznicą nadania Łodzi praw miejskich, pracownicy biblioteki przygotowali wystawę poświęconą historii naszego miasta. Swoją wkład do niej mieli także nasi wychowankowie. Uczniowie z klas drugich przygotowali prace plastyczne ilustrujące legendy o Łodzi poznane na podstawie książki Z. Konickiego *Dziwy nad Łódką*, a uczniowie klas siódmych przygotowali rysunki pt. „Łódź Reymonta”. Wystawa była ciekawą lekcją historii Łodzi, nie tylko dla uczniów naszej szkoły.

Rozumiejąc znaczenie współpracy z Dzielnicową Biblioteką Publiczną dla pracy dydaktyczno-wychowawczej z dziećmi i młodzieżą, chcemy ją kontynuować, wzbogacając o nowe formy i tematykę.

W wielokierunkowej edukacji szkolnej różnorodne formy pracy spełniają ogromną rolę w rozwijaniu zainteresowań dzieci i uatrakcyjniają sposoby zdobywania wiedzy. Po każdej wizycie w bibliotece uczniowie wychodzą bogatsi w wiadomości i umiejętności, pewniej poruszają się po bogato reprezentowanym tam świecie wiedzy, lepiej potrafią korzystać z aparatu informacyjnego biblioteki i częściej sięgają po książki i to zarówno beletrystyczne, jak i popularnonaukowe.

Autorki pracują w Bibliotece
Szkoły Podstawowej nr 51
w Łodzi

Czy znasz utwory Ewy Szelburg-Zarembiny?

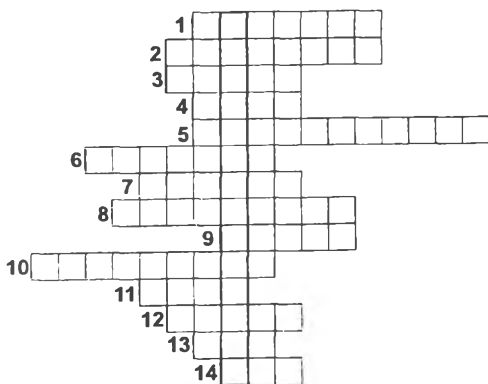
JOANNA KOTARA

Dnia 10 kwietnia 1999 r. minęła setna rocznica urodzin Ewy Szelburg-Zarembiny, znakomitej pisarki książek dla dzieci i młodzieży.

Z tej okazji proponuję czytelnikom czasopisma przykłady konkursów, gier i zabaw literackich dla dzieci kl. II-IV, które można wykorzystywać w działalności oświatowych bibliotek publicznych i szkolnych.

I. Krzyżówka literacka: brakujące wyrazy i odpowiedzi wstaw do odpowiednich kratek krzyżówki z hasłem „WESOŁE HISTORIE”.

1. Wędrująca Kaczka
2. Rak
3. Kogo zabawiały Żabki?
4. Zwierzę, bohater bajki, które nigdy prawdziwie nie mówiło
5. Mądra Kurka
6. Gliniany
7. Głos żab
8. Panny z bajki *Zabawa Muszek*
9. Ptak — gospodyni nie łąda
10. Skąpy i łakomy Kogutek
11. Zniosła je Gęś Siodłata
12. Kogo wywiódł w pole Zajączek Szaraczek?
13. Niedźwiedź, gość glinianego dzbanka, który nie umiał się bawić
14. Imię Szelburg-Zarembiny

ODPOWIEDZI: Kwaczka, Nieborak, Jasia, Koza, Złotopiórka, Dzbanek, Rechet, Gryzianki, Sroka, Szaloputek, Jajo, Burka, Miś, Ewa.

II. Z jakich baśni pochodzą przedstawione rekwizyty? (mogą to być rekwizyty autentyczne lub tylko ich ilustracje)

Są to:

1. Worek i 2 kije
(z baśni *Kije samobije*)
2. Buty z cholewami
(z utworu *Baśń o Kocie w Butach*)
3. Czerwony kaptur
(z utworu *Baśń o Czerwonym Kapturku*)
4. Para trzewików
(z baśni *Kopciuszek*)
5. Kubek z wodą
(z baśni *O trzech braciach i żywej wodzie*)

III. Z jakich wierszy pochodzą te fragmenty?

Przyleciały skowroneczki
z radosną nowiną,
zaśpiewały, zawołały
ponad oziminną.

(*Wiosna idzie*)

Gęsiareczka mała
gąsięta pognała,
pognała je na słońeczko,
na to błonie, co nad rzeczką.

(*Nad strugą*)

Gwiazdki nie są do zabawy,
tożby Nocka była zła,
Ej! Usłyszysz kot kulawy!
Cicho bądźcie! ...A, a, a...

(*Idzie niebo*)

Choineczka w lesie stała,
Z roku na rok podrastała!
A czuwali nad nią stale
i leśnicy i krasnale.
Oj, lesie, lesie.

(*Choineczka w lesie*)

Wysła myszka z zapiecką,
przydreptała do dziecka,
Choć to myszka tak mała
nic się kotków nie bała.

(*Kotki*)

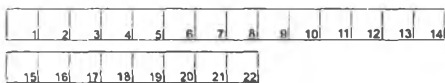
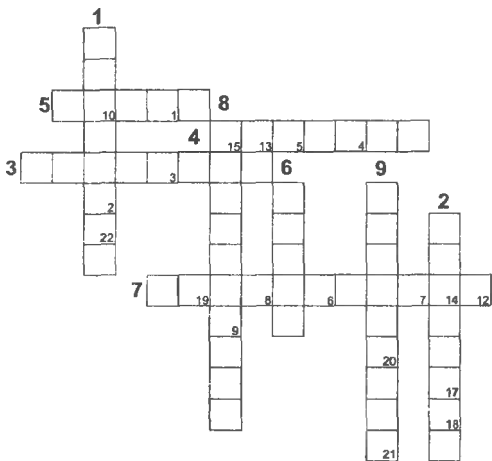
Fragmenty utworów pochodzą z książki E. Szelburg-Zarembiny *Idzie niebo ciemną nocą*.

IV. Podaj, jakie zwierzątka z książki *Najmilsi* kryją się pod następującymi imionami. Odpowiedzi podano poniżej.

Myszka, Komar i Ugryś
(psy)
Jarzębaty
(kogut)

Maciuś
 (wróbel)
 Ona
 (sowa)
 Pan Twardowski
 (żółw)
 Gryzunia
 (mysz)
 Futu-Tup-Tup
 (jeź)
 Kitka
 (wiewiórka)

V. Jak nazywają się opisywane postacie? Imię lub nazwę wpisz do krzyżówki. Ponumerowane litery utworzą hasło.

Odpowiedzi: KRAWCZYK, SZEWCZYK, MICHAŁEK, PIOTRUŚ, JACEK, ANTOŚ, OGNIODUSZEK, PETRONELKA, KRASNOLUD.

Hasło: CZARODZIEJSKIE PRZYGODY

1. „Miał on ojca — krawca i matkę — krawcową. We troje szyli, kroili i śpiewali, i było im dobrze”.

2. „Lat miał jeszcze niedużo, oczy czarne jak smoła, wesoly uśmiech na bladej twarzączce, a ręce pracowite i zręczne”.

3. „Dobrze było najduszkowi w chruścianej chatce u dziada i baby, że i u rodziców lepiej być nie może. Toteż rósł dziadowi i babie na pociechę, a wyrósł na sporego chłopaka”.

4. „Mały sadowniczek, pomagał sadowniczce, mamie Piotrowej, zbierać i suszyć śliwki a sadownika, ojca Piotra, zastępował co drugą noc w pilnowaniu sadu”.

5. „Był sobie raz człowiek, istny pędziwiatr, za młodych lat oddali go rodzice do ślusarza. Został jednak szklarzem”.

6. „Był sobie pewnego razu chłopiec, taki jak wszyscy jego rówieśnicy. Ale temu chłopcu zdarzyła się przygoda — spotkał się z bajką nie gdzie indziej, ale przy własnym piecu, we własnym mieszkaniu”.

7. „Istotka tak maluchna, a śliczna. Włoski jak falujące płomyczki, twarzączka przezroczysta jak bielutki dymek, oczka jak iskierki błyszcząły. Usteczka — dwa czerwionutkie węgielki. A szatki na tej istotce szkarłatne, złotem odziergane”.

8. „Była sobie jednego razu dziewczynka. Oczy miała czarne jak węgielki, usta czerwone jak żar w popiele, a ręce zręczne i śliczne, choć drobne. Pracowała jako kucharka”.

9. „Spotkał go drwał, Jaśko Stępień, na leśnej polanie. Miał czerwony kubraczek i siwą brodę”.

VI. Uzupełnij tytuły baśni, w miejsce kropek wstaw brakujące wyrazy. Odpowiedzi podano poniżej w nawiasach.

- O rybaku i o rybce (złotej)
- Baśń o Kapturku (Czerwonym)
- Kije (samobije)
- służba (Marysina)
- O syrenie (warszawskiej)
- Dary Wrózek (czterech)
- Baśń o górze (szklanej)

Do opracowania wszystkich przykładów konkursów autorka wykorzystała następujące zbiory utworów E. Szelburg-Zarembiny: *Przez różową szybkę, Idzie niebo ciemną nocą i Bardzo dziwne opowieści*.

Autorka jest nauczycielem-bibliotekarzem w Szkole Podstawowej nr 5 w Mińsku Mazowieckim

Redagujemy jednodniówkę z okazji Roku Słowackiego

Planowanie numeru (makieta)

REGINA CHRAMĘGA

Zajęcia odbywają się w bibliotece szkolnej dla podkreślenia roli jej warsztatu informacyjnego. Uczestnicy zajęć (12 osób) przejawiają zainteresowania dziennikarstwem i wyrazili chęć zredagowania jednodniówki o Słowackim. Wcześniej miało miejsce spotkanie organizacyjne, na którym uczniowie zapoznali się z założeniami Roku Słowackiego (wykorzystanie Internetu). Odbyła się też wycieczka do siedziby lokalnego tygodnika, gdzie uczniowie poznali podstawy pracy dziennikarzy przygotowujących nowy numer czasopisma.

W zajęciach trwających ok. 90 min. biblioteka szkolna odegrała rolę biblioteki redakcyjnej (o czym świadczyły symboliczne elementy wystroju), a uczniowie zostali zainspirowani do samodzielnej, twórczej pracy.

Cel dydaktyczny: poznanie możliwości poszukiwania w bibliotece różnorodnych materiałów na określony temat, poznanie wybranych pojęć dotyczących pracy redaktora czasopisma;

— kształcenie umiejętności samodzielnego poszukiwania informacji w celu wykorzystania ich do redagowania tekstu własnego; koordynacja i logiczne powiązanie zdobytych umiejętności.

Cel wychowawczy: wyrobienie nawyku poszukiwania źródeł, sporządzania dokumentacji, kultura dyskusji, poszanowanie cudzego mienia, odpowiedzialność pracy w zespole oraz wobec własnych zobowiązań.

Cele operacyjne:

- uczeń powinien znać: rodzaje zbiorów, podstawowe źródła informacji pośredniej i bezpośredniej.

- zrozumieć: znaczenie pojęć: katalog, kartoteka, wybrane pojęcia dotyczące pracy dziennikarza, kolegium, sekretariat, makieta.

- umieć: posługiwać się warsztatem informacyjno-bibliograficznym biblioteki, sprawnie wyszukać informację.

Metoda: pogadanka, rozmowa kierowana, ćwiczenie, praca w grupach, elementy dramy („wejście w rolę” dziennikarzy).

Pomoce: plansze (budowa czasopisma i etapy pracy redakcyjnej), polecenia na kartkach, materiały biblioteczne, warsztat informacyjny biblioteki.

Przygotowanie nauczyciela-bibliotekarza do zajęć (założenie wstępne):

- bezpośrednie wykorzystanie warsztatu informacyjnego biblioteki szkolnej,

- zorganizowanie dla uczniów wycieczki do redakcji lokalnego pisma,

- spotkanie z redaktorem naczelnym pisma,
- wprowadzenie informacji o Juliuszu Słowackim,

- wstępne zapoznanie uczniów z podstawowymi pojęciami dotyczącymi pracy redakcyjnej.

Tok zajęć:

1. Wyjaśnienie uczniom celu zajęć.
2. Przypomnienie etapów pracy nad wydaniem numeru czasopisma (krótka relacja ucznia z wycieczki).
3. Krótkie omówienie plansz.
4. Podział na grupy i rozdanie kartek z poleceniami.
5. Referowanie zdobytych informacji i zgłaszanie propozycji materiału prasowego.
6. Próba wstępnego makietywania i podsumowanie zajęć.

Przebieg zajęć:

Nauczyciel-bibliotekarz wprowadza uczniów w temat zajęć nawiązując do Roku Słowackiego (190 rocznica urodzin i 150 rocznica śmierci).

Celem jest wyszukanie różnorodnych materiałów w celu zainspirowania uczniów do pomysłów na publikację jednodniówki.

Uczniowie omawiają sami spotkanie w redakcji i organizację pracy nad przygotowaniem nowego wydania (plansza).

Nauczyciel-bibliotekarz przypomina cechy czasopisma (pokazuje planszę nt. budowy czasopisma).

Bibliotekarka podkreśla, że dużą rolę odgrywają źródła informacji służące do zdobycia materiałów prasowych.

Czy są już szkieletowe pomysły różnych artykułów składających się na jednodniówkę?

W tym momencie następuje podział na grupy.

I. Grupa

Redaktor wydania

1. Sprawdź w słownikach pojęcia: „artykuł wstępny”, „brązownictwo”.

2. Z jakich źródeł informacji bezpośredniej skorzystasz, komponując materiał prasowy do „wstępniaka”?

3. Zaproponuj warianty tytułu.

II. Grupa

Dział naukowy

1. Wyszukaj w *Słowniku wyrazów obcych* hasło: „kalendarium”.

2. Jakie źródła dostarczą informacji nt. kalendarium twórczości?

3. Jakie wiersze o Juliuszu Słowackim powstały po jego śmierci?

(Wybierz kilka przykładów)

III. Grupa

Dział reportażu

1. W kartotece zagadnieniowej wyszukaj źródła dotyczące podróży Juliusza Słowackiego.

2. W oparciu o teczkę dobierz materiał ilustracyjny do wydania.

3. Wymień trasy podróży poety. Jak atrakcyjnie przedstawić te informacje czytelnikom?

IV. Grupa

Dział dokumentacyjny

1. Czy to prawda, że Słowacki napisał *Pana Tadeusza*?

2. Odszukaj w katalogu informację o listach do matki pisanych z Wrocławia (maj 1831, wrzesień 1832, marzec 1833, czerwiec 1848).

3. Jaki materiał prasowy może być zainspirowany tymi źródłami?

V. Grupa

Dział anegdoty i żartu

1. Czy to prawda, że Słowacki lubił tańczyć?

2. Jaki był jego ulubiony kolor ubrań?

3. Odszukaj anegdotę o poecie. Wykorzystaj te informacje w felietonie i zaproponuj jego tytuł.

Selekcja materiału zebranego przez poszczególne grupy i omówienie indywidualnych zadań — zapis pomysłów na makiecie.

Przydziel konkretnych zadań określonym osobom (każdy z uczniów deklaruje opracowanie konkretnego materiału).

Skomentowanie przez nauczyciela—bibliotekarza konieczności sporządzenia zestawienia bibliograficznego w wyborze.

BIBLIOGRAFIA:

- Dernałowicz M.: *Juliusz Słowacki*. Warszawa 1978
- *Encyklopedia wiedzy o prasie*. Kraków 1976
- Hertz P.: *Portret Słowackiego*. Warszawa 1976
- Makowski S.: *Juliusz Słowacki*. Warszawa 1980
- Makowski S., Sudolski Z.: *Wkręgu rodziny i przyjaciół Słowackiego. Szkice i materiały*. Wrocław 1952
- Sawrymowicz E.: *Juliusz Słowacki*. Warszawa 1966
- Sawrymowicz E.: *Juliusz Słowacki w 150 rocznicę urodzin i 110 rocznicę zgonu*. Warszawa 1959
- Sudolski Z.: *Słowacki. Opowieść biograficzna*. Warszawa 1978
- Walczak B.: *Poszukujemy materiałów na temat życia i twórczości Adama Mickiewicza. Konspekt lekcji bibliotecznej*. „Biblioteka w Szkole” 1998 nr 8 s. 22-24
- *Wkręgu Sobótki. Proza i poezja o Dolnym Śląsku*. Katowice 1962
- Zgorzelski Cz.: *Liryka w pełni romantyczna. Studia i szkice o wierszach Słowackiego*. Warszawa 1981

Autorka jest nauczycielem—bibliotekarzem
w Zespole Szkół Technicznych
w Nysie

§ Prawo biblioteczne

B. W. W.

Bardzo proszę o wyjaśnienie prawne interesującej mnie sprawy.

Ukończyłam 2-letnie Policealne Studium Bibliotekarskie, które wg Ministerstwa Edukacji Narodowej zostało uznane jako równoważne Studium Nauczycielskiemu. Dnia 28.05.1998 r. ukończyłam studia zawodowe na UMK w Toruniu (też bibliotekoznawcze) zakończone licencjatem.

Po przedstawieniu dyplomu dyrektor szkoły doszedł do wniosku, że nie należy mi się podwyżka, ponieważ nie mam wykształcenia pedagogicznego.

Nie mogę sobie sama poradzić z tym problemem. Proszę o wyjaśnienie zaistniałej sytuacji.

Odpowiadając na Pani list w sprawie zaszerogowania płacowego po ukończeniu studiów

licencjackich o kierunku bibliotekoznawstwo na Uniwersytecie im. Mikołaja Kopernika w Toruniu — informuję: zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 marca 1998 r. w sprawie wynagrodzenia nauczycieli (Dz. U. nr 27 poz. 248), z późniejszymi zmianami posiada Pani wyższe wykształcenie zawodowe bez przygotowania pedagogicznego.

W celu uzyskania przygotowania pedagogicznego powinna Pani ukończyć jedną z form określonych w § 1 pkt 2 i w § 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 października 1991 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudniać nauczycieli nie mających wyższego wykształcenia (Dz. U. nr 98, poz. 433, z 1994 r. nr 5 poz. 19 i nr 109 poz. 521).

oprac. KRYSZYNA KUŹMIŃSKA

ASERTYWNOŚĆ W BIBLIOTECE

LIDIA BIT

Żyj i pozwól żyć

Krytyka, ocena negatywna, często traktowana jest jak wyrok, od którego nie ma odwołania. Uderza w nasze poczucie wartości, w nasze kruche ego. Słyszając krytykę reagujemy obronnie. Ulegamy, usprawiedliwiamy się nadmiernie lub przepraszamy („Jestem kiepską nauczycielką, nie potrafię przekazać wiedzy ani wyegzekwować terminowego oddawania prac”) lub przystępujemy do kontraktacji („W tym bałaganie nigdy nie wiadomo co do kogo należy. Masz wygórowane ambicje”) i czekamy na najbliższy błąd bliźniego, aby wyróżnić rachunek uszczypliwą uwagę. Jedna i druga reakcja wywołuje w nas nieprzyjemne uczucia i pogorszenie samooceny oraz relacji z krytykującą nas osobą. Pierwsza prowadzi do poczucia przegranej, druga do niekończącej się walki, obie do poczucia, że jesteśmy nie w porządku.

„Ponieważ pracują tu same kobiety nie widać jawnej wrogości, trwa jednak cicha «wojna podjazdowa»”. Myślę, że te słowa pasują do niejednego miejsca pracy.

Nie daj się zniszczyć

Ostrze krytyki trafia często w nasze słabe punkty, wskazuje na trudną do zaakceptowania niedoskonałość.

Osoby, które mają wysoką samoocenę, akceptują siebie i nie wymagają od siebie perfekcjonizmu, łatwiej i spokojniej radzą sobie z krytyką. Im łatwiej przychodzi odpowiedź: „Zgadzam się z panem, że katalogi są niedopracowane. Jesteśmy w trakcie komputeryzacji zbiorów i zmiany systemu katalogowania. Potrwa to do października”. Jeżeli krytyka spotyka osobę, która nie najlepiej o sobie myśli, której brakuje pewności siebie, wzmacnia tylko jej negatywny obraz samej siebie — dotyczy to głównie ludzi młodych i tych, którzy rozpoczynają pracę: „Kiedyś byłam bardzo nieśmiała i bardzo mnie raniły niesłuszne uwagi innych ludzi”.

Trenerzy zachowań asertywnych proponują, aby traktować oceny jak opinie i ustosunkowywać się do nich zgodnie z własnymi odczuciami. Z opiniami możemy się zgadzać bądź nie, możemy o danej sprawie myśleć podobnie lub mieć inne zdanie na temat tego co robimy, jak to robimy i kim jesteśmy.

Mogę mieć lepsze zdanie na swój temat niż krytykująca mnie osoba i mogę to wyrazić: „Rzeczywiście nie znam się na psychoneuroimmunologii, ale to nie leży w moich kompetencjach”. Mogę uznać, że krytyka jest słuszna i zastanowić się, co mogę w danej sprawie zrobić: „Rzeczywiście mam problem z dotrzymaniem terminu umowy i piszę to sprawozdanie powoli, ale gdy zrobiłam je szybko, znalazłam sporo błędów i korekta zajęła mi dużo czasu”.

Zawsze i nigdy

Są osoby, zdaniem których „zawsze” spóźniamy się, mamy zły humor i zachowujemy się nieodpowiedzialnie; są tacy, którzy uważają, że my „nigdy” nie zdążymy na czas, nic nie zrobimy porządnie i nie nauczymy się żyć. W zamęcie i poczuciu winy zapominamy, że to nie jest prawda, że to nie są fakty — to uogólnienia pewnych faktów. Gdy słyszymy „nigdy” i „zawsze” warto ukonkretnić czas i miejsce zdarzenia: „To prawda, że dziś się spóźniłam. Zdarzyło mi się to drugi raz w tym roku”.

Krytyka jest zjawiskiem wielopostaciowym, czasem jest za szeroka (jak w przytoczonym wyżej przykładzie), czasem może być słuszna, ale wyrażona w raniącej formie: „Jak mogłaś postawić na tym regale tę książkę?! Ty chyba zupełnie nie wiesz co robisz! Jesteś idiotką!”. Asertywna odpowiedź pozwala nam wyjść z tego ataku cało: „Rzeczywiście postawiłam tam książkę. Dobrze, że ją znalazłaś. Ale nie zgadzam się na sposób, w jaki do mnie mówisz, uważam, że jest raniący”. W trudnych sytuacjach, kiedy krytyka staje się pretekstem do naruszania naszej godności, ważne jest, byśmy nie rewanżowali się agresją — sztafeta może nie mieć końca.

Na drugim biegunie agresywnej krytyki znajdujemy krytykę ukrytą, aluzyjną. Zdarza się, że obrona jest trudniejsza, bo nie jesteśmy atakowani wprost: „Czytałam, że kobiety, które noszą krótkie włosy, nie akceptują swojej płci”, „Ty to jesteś dobry pływak”. W takich sytuacjach nie pozostaje nic innego jak ujawnić ukrytą treść krytyki: „Mam krótkie włosy, czy chcesz powiedzieć, że nie akceptuję siebie?”, „Uważasz, że jestem nieuczciwy w kontaktach z ludźmi?”. Zmuszamy tym samym krytykującą nas osobę, aby otwarcie wyraziła swoją krytykę i albo rozmawiamy o faktach, albo wyrażamy swoją opinię w asertywny sposób.

Jak nie krytykować

Informacja zwrotna jest rodzajem wypowiedzi osobistej. To komunikat do drugiej osoby o tym, co dzieje się we mnie — w moich myślach i uczuciach. Nie musi dotyczyć wyłącznie pozytywnych treści. Ważne jest, aby dotyczył konkretnego zachowania i był skierowany do osoby. Informacja zwrotna nie jest atakiem i dotyczy tylko zachowania, a nie osoby.

Zamiast atakować: „Jesteś strasliwym leniem, zupełnie nieodpowiedzialnym”, możesz skoncentrować się na zachowaniu: „Trzeci raz w miesiącu nie oddałeś pracy w terminie, musiałam z tego powodu pracować dodatkowo kilka godzin”, „Kiedy nie dotrzymujesz obietnic, czuję się zlekceważona i nie wiem, co o tym myśleć”.

Pamiętaj także o zamianie ocen na opinie. Zamiast: „Ta bluzka jest okropna” możesz powiedzieć: „Uważam, że nie jest to odpowiedni kolor dla ciebie”. To nie jest zawołowana krytyka. Świat i inni ludzie są tacy, jak o nich myślimy. Nasz język opisuje świat i nas też.

Drobna uwaga

Osoby, które miały krytycznych rodziców, są głęboko przekonane, że tylko krytykując można coś ulepszyć, poprawić, zmienić. W poczuciu ważnej misji czynią drobne uwagi, przeświadczone, że czynią dobrze.

Nauczyły się koncentrować na braku, szybko i precyzyjnie dostrzegają co jest źle zrobione, widzą wszystkie niedociągnięcia i drobnymi uwagami próbują wprowadzić świat i ludzi na właściwą drogę. Płaczą za to stałym napięciem, nadaktywnością, są nielubiane z powodu stałej kontroli i wzbudzają w innych lęk.

Badania psychologiczne nie potwierdzają wartości tego typu rozumowania. Drobne uwagi, krytyczne oceny zakłócają harmonię w niejednej rodzinie i niejednemu zespołowi. Powodują stałe napięcie i brak zaufania. Wszelkie formy krytyki, łącznie z tzw. krytyką konstruktywną, uczą wątpić w siebie. Skutkiem nadmiernej krytyki jest obniżenie samooceny („nie jestem wystarczająco dobry”), ciągle niezadowolenie („można to zrobić lepiej”), zniszczenie samodzielności („nie powinienem tego robić po swojemu”), sztywne myślenie („nie mogę być twórczy”), a także apatię („czego bym nie zrobił i tak będzie źle”), odbiera znaczenie i wartość własnym działaniom („nie uda mi się”).

W szkole nauczono nas, że umiejętność oceniania i analizowania jest oznaką wiedzy i mądrości, że musimy kontrolować siebie i innych. W rzeczywistości są to procedury

często prowadzące do zawężenia pola widzenia i redukcjonizmu.

Energizer

Ograniczenie krytyki poprawia kontakty międzyludzkie, powoduje wzrost poczucia bezpieczeństwa, sprzyja lepszej współpracy i poszukiwaniom twórczych rozwiązań.

Zastąp krytykę (ocenę negatywną) pochwałą (oceną pozytywną). Wszyscy chcemy być akceptowani („dobrze, że jesteś”), doceniani („to interesujący punkt widzenia”), podziwiani („wyjątkowo szybko zrobił pan ten raport”), potrzebni („dziękuję, że pomogłeś mi zrobić tę korektę”), potrzebujemy wsparcia w trudnych chwilach („rozumiem twoje niepokoje, jak mogę ci pomóc”). Większość chce żyć w zgodzie z sobą i z innymi.

Najczęściej krytyczne uwagi to tylko nawyki; niektórzy twierdzą, że to rodzaj uzależnienia

Wizualizacja

Usiądź wygodnie. Plecy oparte. Stopy równoległe na podłodze, dłonie na kolanach. Weź głęboki wdech, powoli wydychaj powietrze. Potwórz kilka razy. Pozwól sobie na relaks.

Pomyśl o swoim życiu, o chwilach, gdy oceniałeś siebie i innych...

Przyjrzyj się, czym jest ocenianie i co ono powoduje...

Przypomnij sobie uczucia, jakie pojawiły się, gdy usłyszałeś krytykę, raniące słowa.

Gdy zbadasz, czym jest w istocie osądzanie, zauważysz, że każda ocena negatywna przynosi raczej konflikt niż spokój i zgodę.

Weź jeszcze raz głęboki wdech i zrób powoli wydech.

Wyobraź sobie świat, gdzie nikt nikogo nie osądza, nie krytykuje, nie przypiera do muru. Świat, gdzie krytykę zastępuje zrozumienie i współczucie...

Poczuj to...

Weź głęboki wdech i wydech...

Otwórz oczy i pozostań w dobrym nastroju.

Sprostowanie

W „Poradniku Bibliotekarza” 1999 nr 4 na str. 32, prawa szpalta, w 28 wierszu od dołu:

■ jest — ... własny temat, nie jest tak silny, że ludzie

■ powinno być własny temat, jest tak silny, że ludzie

Autorkę i Czytelników przepraszamy.

Spojrzenie na Prusa i jego bohaterów

● Zawsze z radością informujemy o wszelkich przejawach działalności kulturalno-popularyzatorskiej bibliotek. Tym razem otrzymaliśmy pokłosie sesji zorganizowanej 24 listopada 1997 r. przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Kielcach. Placówka ta tradycyjnie już organizuje sesje popularyzatorskie z zakresu humanistyki. Tę poświęconą Bolesławowi Prusowi przygotowała wspólnie z Państwowymi Szkołami Sztuk Plastycznych w Kielcach.

Organizatorzy zadbali o taki dobór referentów, aby z jednej strony zająć się analizą twórczości, zagadnieniami historyczno-, a nawet teoretycznoliterackimi, z drugiej — biografią autora. Przedstawiono także bardzo bogatą informację bibliograficzną. Wszyscy goście starali się pokazać prozę Bolesława Prusa od jak najbardziej atrakcyjnej strony, zachęcając do nowego spojrzenia na cały jego dorobek. Wśród nowinek zanotujemy, że słuchacze dowiedzieli się między innymi — ze zdziwieniem — o podejmowanych w młodości próbach poetyckich autora naszych lektur, który przecież tak zdecydowanie występował przeciw twórczości romantycznej. Zainteresowanych odsyłamy do publikacji: *Spojrzenie na Prusa i jego bohaterów. Materiały z sesji w 150. rocznicę urodzin B. Prusa*. Kielce: WBP, 1998. (M. K.)

Konkurs literacki im. Szaloma Asza

● Aby zachować w pamięci mieszkańców postać Szaloma Asza oraz gminy żydowskiej, jaka zamieszkiwała Kutno przed wojną, władze miasta, Stołeczna Fundacja Miasta Kutna, Miejska Biblioteka oraz Kutnowski Dom Kultury przy życzliwym wsparciu władz izraelskiego miasta Bat-Yam podjęły się organizacji „Konkursu literackiego im. Szaloma Asza”.

W konkursie mogą wziąć udział wszyscy zainteresowani. Nadsyłane prace (do 10 stron maszynopisu, dotąd nie publikowane i nie nagradzane w innych konkursach) powinny odpowiadać jednej z dwu kategorii: opowiadanie lub reportaż nt. moje miasteczko. Należy je nadsyłać w 4 egz., opatrzone godłem, z dołączoną kopertą z godłem (zawierającą imię, nazwisko i dokładny adres autora), na adres: Miejska Biblioteka Publiczna 99-300 Kutno, ul. Wojska Polskiego 5 tel. (024) 355 1012 w terminie do 1 września 1999 r.

Uroczyste ogłoszenie wyników nastąpi pod koniec listopada 1999 r. Na laureata pierwszej nagrody czeka tygodniowy pobyt w Bat-Yam. Na pozostałe nagrody i wyróżnienia organizatorzy przeznaczili 3000 zł. Ponadto wybrane nagrodzone prace zostaną opublikowane w specjalnym wydawnictwie pokonkursowym. (M. K.)

„Wspólne Dziedzictwo”, „Straty Kultury Polskiej” — promocja publikacji

● Dnia 9 lutego 1999 r. w Bibliotece Narodowej odbyła się promocja najnowszych publikacji z serii „Wspólne Dziedzictwo” i „Straty Kultury Polskiej”, zorganizowana przez BN oraz Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą.

Promocja rozpoczęła się prezentacją informatora *Biblioteki na wschodnich ziemiach II Rzeczypospolitej* (Poznań 1998), pracy zespołowej przygotowanej pod kierunkiem i redakcją naukową prof.

Barbary Bieńkowskiej, w opracowaniu Urszuli Paszkiewicz, Hanny Łaskarzewskiej (BN), Janusza Szymańskiego, Stanisława Walińskiego. O historycznych, społecznych, a zwłaszcza wielonarodowościowych problemach informatora mówił w słowie wprowadzającym dyrektor BN Michał Jagiełło, podkreślając, że publikacja ukazuje społeczną i kulturalną aktywność

wszystkich mniejszości narodowych zamieszkałych na kresach przedwojennej Polski. Cele i zawartość informatora, a także problemy redakcyjne, przedstawiła prof. Barbara Bieńkowska. Walory poznawcze i informacyjne publikacji omówił Janusz Wasylkowski.

W następnej części spotkania przedstawiciele zespołów redakcyjnych omawiali pozostałe publikacje, które ukazywały się w promowanej serii wydawniczej:

— Maria Romanowska-Zadrożna mówiła o pozycji *Straty wojenne. Malarstwo polskie: obrazy olejne, pastele, akwarele utracone w latach 1939-1945 w granicach Polski po 1945* (Poznań 1998);

— prof. Ryszard Brykowski przedstawił pracę *Zabytki województwa stanisławowskiego. Wykaz z lat 1921-1929* (Warszawa 1998);

— Urszula Paszkiewicz omówiła opracowane przez siebie *Inwentarze i katalogi bibliotek z ziem wschodnich Rzeczypospolitej (spis za lata 1510-1939)*, Warszawa 1998, a Maria Wrede przedstawiła zalety tej publikacji jako źródła informacyjnego dla wielu prac badawczych nad polskimi księgozbiorami historycznymi;

— Anna Różycka omówiła pracę Tadeusza Bernatowicza *Wyposażenie zamku nieświeskiego w świetle źródeł archiwalnych. Część I: XVI-XVII wiek* (Poznań 1998).

W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele środowisk naukowych, konserwatorskich, pracownicy różnego

typu bibliotek: naukowych, kościelnych, publicznych, szkolnych. Obecny był prof. Tadeusz Polak, a także zastępca Generalnego Konserwatora Zabytków dr Franciszek Midura oraz przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Sztuki: Lucjan Biliński i Jerzy Zawisza.

Spotkanie prowadziły: Hanna Łaskarzewska (Biblioteka Narodowa) oraz Izabella Danis (Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą). (Hanna Łaskarzewska)

ZAPROSILI NAS

● Redakcja „Magazynu Literackiego” oraz Wydawnictwo ŁUK na wieczór poetycki Stanisława Nowaka w Klubie Księgarza (9 kwietnia 1998).

● Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy na otwarcie wystawy *Kierbedź* w 135 rocznicę budowy Mostu i 100 rocznicę śmierci Twórcy (19 kwietnia 1999).

● Biblioteka Publiczna im. J. A. i A. S. Załuskich w Radomiu na 22 Radomską Wiosnę Literacką, z udziałem m.in. Niny Andrycz, Kiry Gałczyńskiej, Michała Jagiełły, Marii Nurowskiej, Jerzego Pilcha (22-23 kwietnia 1999).

● Sekcja Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych przy ZG SBP oraz Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Katowicach na ogólnopolskie seminarium dotyczące funkcjonowania i pracy bibliotek szpitalnych (Ustroń, 7-9 czerwca 1999).

Ukazuje się od maja 1992 r.

Notes

wydawniczy

W każdym numerze:

- zapowiedzi wydawnicze Centrum Informacji o Książce
- największy w kraju, liczący około 1000 tytułów zestaw nowości wydawniczych
- noty o nowych książkach
- bestsellery – cykliczna analiza wyników sprzedaży
- publicystyka poświęcona problemom ruchu wydawniczego
- kronika: co słychać w branży?
- problemy bibliotek
- nowe media

Uwaga! Promocja!

Wszystkim, którzy już dziś zamówią całoroczną prenumeratę „Notesu Wydawniczego” oferujemy specjalny rabat: Cena rocznej prenumeraty (11 numerów) wynosi 100 zł, zatem **otrzymują Państwo 1 numer gratis!** Przypominamy, że cena pojedynczego numeru nabytego w księgarni wynosi 10 zł + marża księgarska. W promocji, za 11 numerów płacą państwo tylko 100 zł!

Adres redakcji: 00-849 Warszawa, ul. Pereca 13/19 m 713,
www.notes-wydawniczy.pl e-mail: redakcja@notes-wydawniczy.pl

MIESIĘCZNIK
WYDAWCÓW,
KSIĘGARZY,
BIBLIOTEKARZY,
HURTOWNIKÓW

I WSZYSTKICH
ZAINTERESOWANYCH
RYNKIEM KSIĄŻKI

oferujemy prenumeratę i reklamę

tel./fax (0-22) 624 84 24

REDAKTOR NACZELNY: Jadwiga Chruścińska

SEKRETARZ REDAKCJI: Małgorzata Kisilowska

KOMITET REDAKCYJNY: Józef Lewicki (przewodniczący), Jadwiga Andrzejewska, Jan Burakowski, Marcin Drzewiecki, Andrzej Kempa, Krystyna Kuźmińska, Mirosława Majewska, Wojciech Szymanowski, Ryszard Turkiewicz

REDAKTOR TECHNICZNY: Elżbieta Matusiak

Wydawca: Wydawnictwo SBP. Dyrektor Janusz Nowicki. Adres: 00-335 Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7.

Konto SBP: BIG Bank Gdański SA IV O/Warszawa Rach. nr 11601120-4040-132

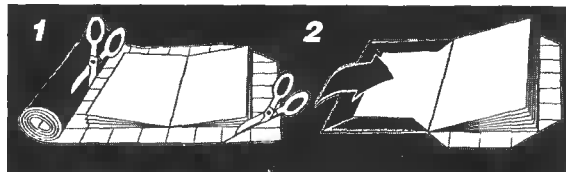
Prenumeratę prowadzi „Ruch” S.A., urzędy pocztowe i doręczyciele w całym kraju oraz Dział Promocji i Kolportażu SBP 02-103 Warszawa—Ochota, ul. S. K. Hankiewicza 1, tel. 822-43-45. Tam też można nabyć numery bieżące i zaległe.

Skład i lamanie: Ewa Kossowska

Druk i oprawa: Warszawska Drukarnia Naukowa PAN, 00-656 Warszawa, ul. Śniadeckich 8

Nowoczesne Folie Samoprzylepne do okładania książek

*Specjalne, importowane folie samoprzylepne to prosty sposób
na trwałe zabezpieczenie książek.*

- łatwe w użyciu
- grube - 70 μ - skutecznie usztywniają książkę
- można je ponownie odkleić nie niszcząc książki

ATRAKCYJNA CENA:

1 m x 45 cm - 3,50 zł + VAT 7%
(przy zamówieniach od 100 m dostawa bezpłatna)

Na życzenie klientów przesyłamy bezpłatne próbki folii:

ALTREX

05-510 Konstancin Jez., ul. Kościelna 8
Tel : (22) 754 10 66, 754 10 67
Fax : (22) 754 00 66

Folia samoprzylepna do oprawy książek

Wymiary rolki (m x cm)	Cena rolki
25 x 24	66,43
25 x 26	69,47
25 x 28	74,03
25 x 30	77,89
25 x 35	91,98
25 x 40	104,27
25 x 45	115,19

PROWADZIMY SPRZEDAŻ WYSYŁKOWĄ
Ceny brutto w PLN, nie zawierają kosztu przesyłki

DANTEKS

Zamówienia:
tel. (0-61) 861-87-67, fax (0-61) 861-88-31
60-195 Poznań, ul. Szeherazady 32
E-mail: afrackowiak@dantek.com.pl

Przedsiębiorstwo Wielobranżowe

INTERMEBLE - KSIĄŻNICA Sp. z o.o.

✉ 40-203 Katowice, Al. Roździeńskiego 188

☎ (032) 58-11-46

(032) 58-20-31 w.565

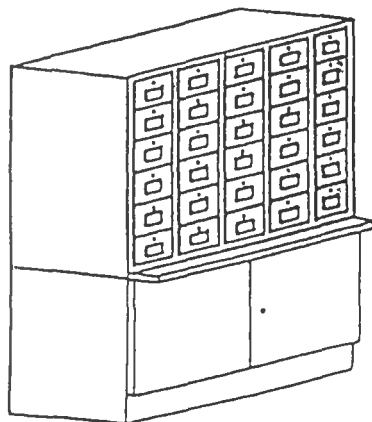
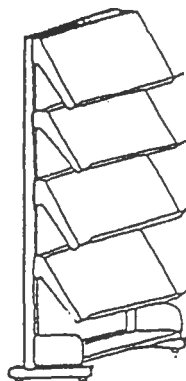
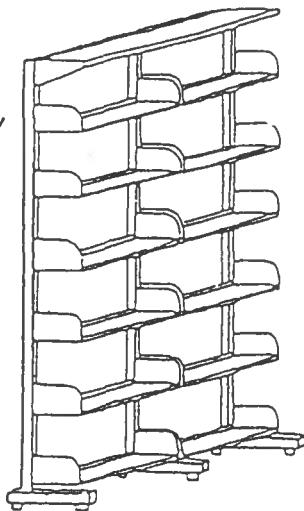
tel.kom. 0603-28-41-53

Producent mebli bibliotecznych i szkolnych oferuje do sprzedaży :

- meble metalowe
 - regały jednostronne i dwustronne
 - regały ekspozycyjne
 - regały magazynowe
 - wózki biblioteczne

Wyroby metalowe pokrywamy wysokogatunkowymi farbami proszkowymi w szerokiej gamie kolorystycznej

- meble drewniane
 - regały zwykłe
 - regały ekspozycyjne
 - stoliki
 - łady biblioteczne
 - szafki katalogowe
- akcesoria biblioteczne
 - podpórki do książek
 - rozdzielacze

Wykonujemy meble wg indywidualnych zamówień

Wyposażamy kompleksowo biblioteki i szkoły

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN

poleca:

NOWY SŁOWNIK POPRAWNEJ POLSZCZYZNY

Pod red. Andrzeja Markowskiego

Wyd. 1, słownik, ark. wyd. ok. 200, tw. x obw., 17,5 x 24,5 cm
ISBN 83-01-12660-4

Jeden z najbardziej poszukiwanych słowników PWN, zaktualizowany i gruntownie zmieniony. Nowością metodologiczną jest wprowadzenie dwóch norm językowych — wzorcowej i użytkowej, a zatem i dwóch poziomów poprawności językowej. Największy słownik spośród tych, które doradzają i odradzają, a czasem ukazują i zakazują. Wydzielony blok haseł problemowych stanowi praktyczne kompendium językowe.

Stefan Bednarek, Jerzy Jastrzębski, Mirosław Kocur

JAK ŻYĆ?

265 sposobów na życie. Leksykon

Wyd. 1, leksykon, ark. wyd. ok. 6,5, tw., 16,5 x 24 cm
ISBN 83-01-12824-0

Po raz pierwszy zgromadzono w jednym miejscu tak wiele porad na temat sposobów życia. Poruszanie się po tym bogactwie kodeksów, przykazań, poradników, pouczeń mędrców i instruktaży ułatwia leksykonowy układ haseł. Są nimi tytuły lub nazwy poradników, kodeksów, nazwy systemów etycznych, ale też nazwiska czy pseudonimy twórców dzieł tego typu. Hasła mają przejrzystą strukturę: zawierają zwięzłe omówienie oraz fragmenty z dzieł i utworów, ponadto bibliografię. System odsyłaczy pomaga czytelnikowi powiązać podobne systemy etyczne, doktryny, myśli i refleksje o życiu. Nie było dotąd takiej książki na naszym rynku czytelnicznym, a zainteresowanie pytaniem: *jak żyć?* jest oczywiste.

Émile Durkheim

O PODZIALE PRACY SPOŁECZNEJ

(*De la division du travail social*)

Tlum. Krzysztof Wakar

Seria: *Biblioteka Socjologiczna*

Wyd. 1, ks. pom., ark. wyd. 33, tw. + obw., 12,3 x 19,3 cm
ISBN 830-1-12508-X

Książka ta zajmuje w twórczości Durkheima miejsce szczególne. Większość badaczy uważa ją za podstawową pracę francuskiego socjologa. W historii socjologii jest to jedno z kilkunastu dzieł, których znaczenia historycznego i teoretycznej aktualności nikt nie kwestionuje. Pokazuje ono bardzo ważne aspekty teorii i metodologii Durkheima, które do dzisiaj nie przestały być przedmiotem ożywionych dyskusji (zwłaszcza teoria więzi społecznej i drogi jej przeobrażeń, teoria prawa i jego ewolucja, związek przemian społecznych ze zmianami ekonomicznymi, teoria moralności). Jest to lektura nie tylko dla socjologów, ale także dla prawników, ekonomistów, etnologów, psychologów, historyków i filozofów.

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN

ul. Miodowa 10, 00-251 WARSZAWA

Dział Sprzedaży: tel. (0-22) 695-43-21, fax (0-22) 826-71-63

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN S.A.

Dział Dystrybucji Wysyłkowej i Prenumerat

00-251 WARSZAWA, ul. Miodowa 10

tel. 0-800-120-145 (ogłoszenie bezpłatne w godz. 8-18)

Zapraszamy do naszych księgarń własnych i promocyjnych na terenie całego kraju, w których można kupić wszystkie publikacje naszego Wydawnictwa